

NUORTEN YRITTÄJYYSKYSELY 2009

Matias Kauppinen

Opinnäytetyö
Marraskuu 2009

Liiketalouden koulutusohjelma
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tekijä(t) KAUPPINEN, Matias	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 16.11.2009
	Sivumäärä 59	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus () saakka	Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi NUORTEN YRITTÄJYYSKYSELY 2009		
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) KANANEN, Jorma		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tarkastella kyselytutkimuksen muodossa nykynuorten mielipiteitä ja mielikuvia yrittäjyydestä sekä selvittää, onko heillä ambitiesiä yrittäjyyteen. Tutkimus toteutettiin survey-tutkimuksena kyselylomakkeita käyttäen. Kyselylomake luotiin tutkitun aineiston pohjalta. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys käy lävitse yrittäjyyden monimuotoisuutta ja ilmenemistapoja sekä sitä, miten yhteiskunta edistää yrittäjyyttä. Samalla käydään läpi pintapuolisesti yrittäjyyskasvatusta ja -strategioita.</p> <p>Kokonaisuudessaan yhdeksän prosenttia vastaajista aikoo yrittäjiksi ja kaksi kolmesta (62 %) pitää yrittäjyyttä mahdollisena. He näkevät yrittäjyyden negatiiviset puolet ja positiiviset puolet. Yrittäjyyteen ohjaava tekijä nuorissa on erityisesti mahdollisuus toteuttaa itseään tavalla, joka ei toteutuisi tavallisessa palkkatyössä.</p> <p>Lopputulosten perusteella nuoret suhtautuvat positiivisesti yrittäjyyttä kohtaan. Taantuma ja nykyisten yrittäjien eläköityminen yhdessä aiheuttavat talouden heikkenemistä. Jotta talous saataisiin kasvuun, se vaatii paljon uusia yrittäjiä. Johtopäätökset sisältävät pohdintaa yrittäjyyskasvatuksen suunnasta ja toimivuudesta. Yrittäjyyskasvatuksella on tänä päivänä suuri rooli, sillä työllisyystilanne muuttuu alati yrittäjyyttä suosivammaksi.</p> <p>Yrittäjyyden tieteellistä puolta on pohdittu ja avattu yleisölle, samoin eri ryhmien yrittämistä on tutkittu. Tietokirjallisuuden lisäksi vuosittain ilmestyy muun muassa yrittäjyyskatsaus ja yrittäjyysbarometri, joissa asiaa käsitellään. Yrittäjyysryhmistä erikseen on mainittu maahanmuuttajat, naiset ja perheyriykset. Nuoria ei kuitenkaan mainita erikseen omana ryhmänä. Tämän tutkimuksen toistaminen olisi hyvä jatko nuorten yrittäjyyden tutkimuksiin.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Yrittäjyys, yrittäminen, yrittäjä, nuoret, yrittäjyyskasvatus, sisäinen yrittäjyys, ulkoinen yrittäjyys, yhteiskunta, liiketalous, työllisyys		
Muut tiedot Litteenä kyselylomake, sivut 58 - 59.		

Author(s) KAUPPINEN, Matias	Type of publication Bachelor´s Thesis	Date 16.11.2009
	Pages 59	Language Finnish
	Confidential () Until	Permission for web publication (X)
Title ENTREPRENEUR SURVEY 2009 - Young people´s attitudes towards entrepreneurship		
Degree Programme Business Administration		
Tutor(s) KANANEN, Jorma		
Assigned by		
Abstract <p>The main goal of this bachelor´s thesis is to find out what kind of images and opinions young people have of entrepreneurship and whether they could think of entrepreneurship as a future career. The survey was carried out by using questionnaires. The questionnaire was based on examined literature. The theoretical frame of reference goes through diversity in entrepreneurship and its manifestations as well as the role of society in promoting entrepreneurship. Entrepreneurship education and strategies are also discussed briefly in this section.</p> <p>Nine percent of all respondents intend to set up a enterprise and two out of three think they could try entrepreneurship. They understand both the negative and the positive sides of it. The most attractive factor in entrepreneurship among young people is the possibility to fulfil oneself, as opposed to normal paid work.</p> <p>The results of the survey show that young people have positive attitudes towards entrepreneurship. The retirement of entrepreneurs and the economic recession will weaken the economy and consequently new entrepreneurs are needed to boost it. The aims of entrepreneurship education and its effectiveness are discussed in the conclusions. Today entrepreneurship education has a vital role in our society and the employment situation promotes entrepreneurship.</p> <p>The scientific aspects of entrepreneurship have been discussed and described to the public. Different groups of entrepreneurs have also been a popular topic. In addition to business books dealing with entrepreneurship, there are other annual publications dealing with this topic, for example, the entrepreneurship review and barometer. Entrepreneurship studies focus also on groups like immigrants, women and family businesses are also included, but it seems that young people are not mentioned as a group. It would be a good continuation for the study of entrepreneurship among young people by repeating this survey.</p>		
Keywords Entrepreneurship, entrepreneur, the youth, entrepreneurship education, intrapreneurship, society, business administration, employment		
Miscellaneous As an appendix, the questionnaire on pages 58 - 59.		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	3
2 TUTKIMUKSEN RAKENNE.....	4
2.1 Tutkimuksen luvut.....	4
2.2 Tutkimuksen muodostuminen.....	5
2.3 Kyselytutkimuksen onnistuminen ja luotettavuus.....	8
3 YRITTÄJYYDEN MONIMUOTOISUUS.....	11
3.1 Yrittäjä.....	12
3.2 Yrittäjäyys.....	14
3.3 Yrittäjän osaaminen ja koulutus.....	16
3.4 Yrittäjäyyskasvatus.....	19
3.5 Perusmotivaation lähteitä ja tavoitteita.....	22
3.6 Yritykset.....	23
4 YRITTÄJYYDEN ILMENEMINEN.....	25
4.1 Ulkoinen yrittäjäyys.....	25
4.2 Sisäinen yrittäjäyys.....	27
4.3 Tapayrittäjäyys.....	29
4.4 Elämäntapayrittäjäyys.....	29
4.5 Miten ja miksi yrittäjäksi.....	30
5 YHTEISKUNNAN PANOSTUS.....	32
5.1 Työ- ja elinkeinoministeriö.....	32
5.2 Opetusministeriö ja ARENE ry.....	34
5.3 Lainsäätö ja byrokratia.....	34
5.4 Starttiraha.....	36
5.5 Yrittäjän tutkinnot ja kurssit.....	36
6 TUTKIMUSTULOKSET.....	38
6.1 Vastaajien taustatiedot.....	38
6.2 Yrittäjä ja yrittäminen.....	43
6.3 Yrittäjäyys omalla kohdalla.....	48
7 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	52
LÄHTEET.....	55

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake.....	58
----------------------------	----

KUVIOT

KUVIO 1. Tutkimuksen edistyminen.....	5
KUVIO 2. Tutkimusongelma, kysymykset ja vastaukset.....	11
KUVIO 3. Yrittäjien parantunut koulutustaso.....	18
KUVIO 4. Yrittäjyyskompetenssin 5 osa-aluetta.....	21
KUVIO 5. Onko vastaajien perheessä tai lähipiirissä yrittäjiä?.....	41
KUVIO 6. Kysymysten keskiarvojen laskeminen.....	43
KUVIO 7. Vastaajien mielikuvia yrittäjästä.....	44
KUVIO 8. Vastaajien mielikuvia yrittämisestä.....	45
KUVIO 9. Vastaajien mielipiteitä siitä, mikä olisi syy alkaa yrittäjäksi.....	46
KUVIO 10. Vastaajien mielipiteitä siitä, mikä huolestuttaisi yrittäjyydessä.....	47
KUVIO 11. Vastauskeskiarvot yrittäjyyden kuvauksista.	48
KUVIO 12. Vastaajien yrittäjyysopinnot.....	50

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Yritysten henkilöstö vuonna 2006.....	12
TAULUKKO 2. Vastaajien ikä- ja sukupuolijakauma.....	38
TAULUKKO 3. Vastaajien koulutus.....	39
TAULUKKO 4. Vastaajien työkokemus.....	39
TAULUKKO 5. Vastaajien asema töissä.....	40
TAULUKKO 6. Vastaajien vanhempien ammatti.....	42
TAULUKKO 7. Kuinka moni vastaajista toimii tai on toiminut yrittäjänä.....	42
TAULUKKO 8. Vastaajien sopivuus yrittäjyyden kuvauksiin.	49
TAULUKKO 9. Lähtisitkö yrittäjäksi nyt tai tulevaisuudessa?.....	51

1 JOHDANTO

Tämä tutkimus tutkii nuorten asenteita ja mielipiteitä yrittäjyyttä kohtaan. Asia on ajankohtainen, koska kouluissa painotetaan nyt yrittäjyyskasvatusta ja -koulutusta. Tutkimuksen kohderyhmänä ovat eri-ikäiset nuoret, jotka ovat jo valinneet elämälleen suunnan hakeutumalla ammattiin valmistaviin koulutuslaitoksiin. Tässä tapauksessa kyseessä on ammattikorkeakoulu- ja yliopistopiskelijat sekä ammattikoululaiset Jyväskylässä.

Nykyään tutkijoiden kiinnostus on siirtynyt peruskysymyksistä laajempaan aihepiiriin. Nykyisin tutkitaan enemmän yrittäjäksi ryhtymisen eri alueita, ympäristön vaikutuksia ja muita asiaan liittyviä osia kokonaisuuden hahmottamiseksi. Tutkijat kamppailevat aika ajoin siitä, mikä peruskysymys on kulloinkin tärkein; onko se ”kuka alkaa yrittäjäksi?”, ”miten yrittäjäksi tullaan?”, tai ”miksi joku alkaa yrittäjäksi?” (Pukkala 2005, 3 - 4.) Tämä tutkimus tuo mukaan tähän keskusteluun uuden kysymyksen ja aiheen: kiinnostaako ketään yrittäminen?

Seuraavan parin vuosikymmenen aikana suuri osa suomalaisia siirtyy työelämästä eläkkeelle, eikä heidän tilalle välttämättä löydy uusia työntekijöitä. Tämä asettaa valtavan haasteen yhteiskunnalle sopeutua muuttuvaan tilanteeseen. Kotimaassamme syntyvyys on alentunut hyvin paljon sotavuosia seuranneen buumin jälkeen. Tämä suuri ihmismäärä nosti työllään Suomen nykyiselle hyvinvointitasolle. Mistä löytyy näiden työelämästä poistuvien ihmisten tilalle uusia työntekijöitä ja yrittäjiä? Kuinka hyvin yhteiskuntamme säilyy, kun eläkeläisten määrä kasvaa räjähdysmäisesti tuottavista yksilöistä kulluttaviin? Nyt jo ennakoidaan, että eläkeikää nostetaan taas. Se ei kuitenkaan yksin riitä.

Kuten Passilakin (2009) kirjassaan sanoo, eri tutkimukset ovat osoittaneet noin 75 000 yrityksen kokevan yrittäjän eläköitymisen lähivuosien aikana. Kun Suomen noin 250 000 yrityksestä vähennetään sellaiset yritykset, jotka eivät toimi, vakuutusyhtiöt, pankit ja rahoituslaitokset sekä asunto- ja kiinteis-

töosakeyhtiöt, jää lopulliseksi määräksi noin 140 000. Tämän tiedon pohjalta voidaankin todeta, että tilanne näyttää jokseenkin huolestuttavalta, koska jokaiseen yritykseen tuskin löytyy jatkajaa. (Passila 2009, 18.)

Uusien yritysten tarve ei kuitenkaan keskity pelkästään Suomeen. Seuraavaa mantraa toistellaan myös EU:n sisällä. Huttusen (2007, 6) mukaan Euroopan yhteisöjen komissio totesi jo vuonna 2003, että uusia ja menestyviä yrityksiä tarvitaan lisää koko Euroopan alueelle.

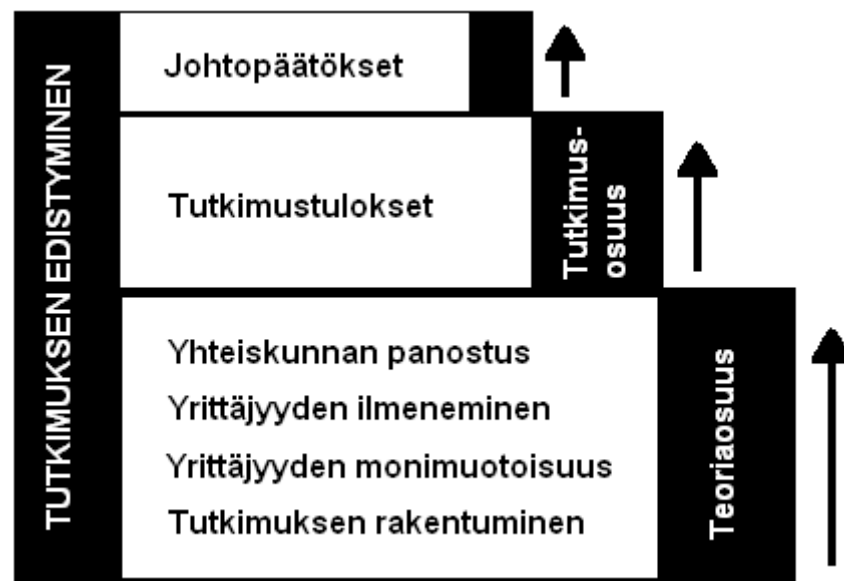
2 TUTKIMUKSEN RAKENNE

Tämän luvun ideana on purkaa lukijalle, mitä käsillä oleva tutkimus pitää sisällään. Tutkimus voidaan jakaa kolmeen eri osioon (ks. kuvio 1). Alussa selitetään, mistä koko tutkimuksessa on kyse. Tämän jälkeen keskitytään teoriaan, jossa on tarkoituksena tarkastella yrittäjyyttä eri näkökulmista. Lukijan omaksuttua perusasioita liittyen yleisesti yrittäjyyteen, yrittämiseen, yrittäjään ja tämän ominaisuuksiin sekä yrittäjän toimintaympäristöön, on helpompi siirtyä tutkimusosioon. Tutkimusosiossa käydään läpi kyselyn tulokset. Viimeinen osio keskittyy tutkimuksen johtopäätöksiin.

2.1 Tutkimuksen luvut

Toinen luku keskittyy kertomaan tästä tutkimuksesta. Siinä käsitellään viitekehys ja tutkimuksessa käytetyt menetelmät, tutkimusongelma kysymyksineen, tutkimusstrategia sekä reliabiliteetti ja validiteetti. Luvut kolme, neljä ja viisi keskittyvät eri alueisiin liittyen yrittäjyyden konseptiin. Luku kolme lähtee perusasioista kertoen yrittäjästä, yrittäjyydestä ja tämän vaatimasta inhimillisestä pääomasta. Sen jälkeen käsitellään lyhyesti yrittäjyyskasvatusta, yrittäjän motivaatiota ja kerrotaan faktoja Suomen yritystilanteesta.

Yrittäjyyden ilmiötä käydään läpi luvussa neljä, viides luku tarkastelee yrittäjyyttä ulkopuolelta katsoen. Ulkopuolelta katsoen tarkoitan tässä sitä, miten yrittäjyydestä hyötyvät eri osapuolet edistävät yrittäjyyden olemassaoloa. Tätä on muun muassa toimintakentän riskien vähentäminen ja byrokratian keventäminen. Tutkimustuloksiin päästään käsiksi luvussa kuusi, ja seitsemäs luku koostuu tulosten jälkeisistä johtopäätöksistä. Alla oleva kuvio selittää, kuinka tutkimus edistyy portaittain alhaalta ylös.

KUVIO 1. Tutkimuksen edistyminen.

2.2 Tutkimuksen muodostuminen

Tutkimusmenetelmät

Kun kyseessä on kyselytutkimus, voidaan puhua kvantitatiivisesta eli määrällisestä tutkimuksesta. Alussa on tarkoituksena esittää perustietoa yrittäjästä ja yrittäjyydestä, sekä tietoa tämän hetken tilanteesta Suomessa. Kun kirjallisuusaineistoa oli saatu kerätyksi, voitiin sen pohjalta luoda kyselylomake. Lomakkeen kysymykset muotoutuivat eri lähteitä tutkittaessa. Oli myös pohdittava, mitkä kysymykset olisivat tärkeitä kyselyn tavoitteen kannalta.

Lomakkeella kerätään empiirinen aineisto analyysia varten. Kyselylomaketta käytetään siksi, että tutkittavien määrää ei ollut päätetty vaan aineistoa lähettiin keräämään tarkoituksena saada mahdollisimman paljon vastauksia. Tällöin on helpoin kerätä kattava tutkimusaineisto lomaketta käyttäen.

Tutkimuksen tyyppi on siis kvantitatiivinen surveytutkimus. Surveytutkimuksen idea on kerätä yhdenmukaisella kyselylomakkeella tietoa joukolta. Nimi juontaa englanninkielestä, jossa "survey" tarkoittaa sananmukaisesti kyselyä ja muita tapoja kerätä tietoa standardoidulla menetelmällä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 130, 188.)

Tutkimuksen kohteena ovat nuoret opiskelijat. Opiskelijoista vastaajiksi on valittu sellaiset henkilöt, jotka ovat jo valinneet elämälleen suunnan. Suunnan, joka on askel kohti työelämää. Kysely toteutettiin Jyväskylän ammatti- korkeakoulun opiskelijoille, ammattikoululaisille ja yliopisto-opiskelijoille. Vaikka otos koostetaan nuorista opiskelijoista, tutkimuksessa ei sivuuteta vanhempien opiskelijoiden vastauksia. He antavat hyvän vertailukohdan nuorempien vastauksille ja heillä saattavat suuremmalla todennäköisyydellä olla kokemusta yrittämisestä. Otos muodostui niistä henkilöistä, jotka olivat paikalla, kun kyselytutkimusta toteutettiin.

Teoria ja empiria

Tutkimuksessa oleva teoria on koottu alaa käsittelevistä kirjoista, opinnäytteistä, pro gradu -tutkielmista ja sähköisistä lähteistä. Aineiston ajantasaisuus on varmistettu käyttämällä pääsääntöisesti muutaman lähivuoden aikana ilmestyneitä teoksia ja tutkimuksia. Joissain kohdin teoriaan on otettu mukaan myös vanhempia lähteitä, mikäli niissä käsiteltävä asia ei ole vanhentunut (esim. yrittäjän motivaatio ja ominaisuudet).

Kuten Hirsjärvi, Remes & Sajavaara (2007, 105 - 110) neuvovat, aivan ensimmäiseksi kannattaa perehtyä tutkittavaan ilmiöön järjestelmällisesti mutta kriittisesti. Tämän jälkeen teoriaa kerättiin kysymysten muodostamiseksi, jotta kyselylomake saataisiin valmisteltua. Kyselytutkimuksen jälkeen kerättiin vielä lisää aineistoa vastausten käsittelemiseksi ja johtopäätösten tekemiseksi.

Oikeiden tulosten saamisen kannalta on tärkeää, että kyselylomake on selkeä kokonaisuus. Kysymysten täytyvät olla yksinkertaisia, lyhyitä ja helposti ymmärrettäviä. Lomakkeen laatimisessa kannattaa nähdä aikaa ja vaivaa. Monivalintakysymysten laatimisessa kannattaa välttää ammattitermien käyttöä ja yrittää pitäytyä järkevissä kysymysmäärissä. Hyvin tehdyn kyselyn etu on myös se, että käsittely on ripeää. (Hirsjärvi ym. 2007, 191 - 199.)

Tutkimusongelma ja -kysymykset

Otsikkoa mukaillen tämän opinnäytetyön tutkimusongelmana on selvittää nuorten opiskelijoiden yrittäjyyteen kohdistuvia asenteita ja mielipiteitä. Tutkimuskysymykseksi muodostuvat täten ”mitä mieltä nuoret ovat yrittämisestä” ja ”kiinnostako yrittäminen nuoria”. Tätä tutkimuskysymystä kierretään ja tutkitaan eri suunnilta muutamilla alatutkimuskysymyksillä. Nuorilta kysytään, mitä mieltä he ovat yrittämisestä, yrittäjyydestä ja millainen on heidän mielestään yrittäjä. Samalla myös selvitetään, olisivatko vastaajat itse valmiita ryhtymään tulevaisuudessa yrittäjiksi. Kun näihin alakysymyksiin saadaan vastauksia, voidaan muodostaa perusteltu vastaus alkuperäiseen tutkimuskysymykseen.

Tutkimustuloksista saadaan selville tiettyjä asioita vastaajien taustoista. Esimerkiksi vanhempien ammatin selvittäminen on olennainen vaikutte vastaajan positiivisuuteen tai negatiivisuuteen yrittämistä kohtaan. Vastaajalla on aina konkreettista tietoa yrittämisen eri puolista, mikäli hänen lähipiiriinsä kuuluu yrittäjä tai yrittäjiä. Erityisesti tämä koskee niitä henkilöitä, joilla toinen tai molemmat vanhemmista toimivat tai ovat toimineet yrittäjinä.

Tutkimuksessa haetaan vastauksia myös seuraaviin alakysymyksiin:

1. Mitä mieltä olet yrittäjyydestä?
2. Millainen on mielestäsi yrittäjä?
3. Koetko eri koulutusasteilla saatavat yrittäjyysopinnot hyödyllisiksi?
4. Kiinnostaisiko yrittäminen sinua ammattina joskus?
5. Onko sinulla samoja piirteitä kuin mielikuvasi yrittäjällä?

Tutkimusasetelma ja -strategia

Tutkimusmateriaali kerättiin jakamalla kyselylomakkeita eri koululaitoksiin opettajia ja ohjaajia apuna käyttäen. Lomake (ks. liite 1) perustuu ennalta tutkittuun kirjalliseen aineistoon. Ensimmäiset vastaukset saatiin henkilökohtaisesti jakamalla ja antamalla informaatiota vastaajille. Tämän jälkeen kyselylomakkeet jaettiin aina henkilökohtaisesti opettajalle tai vastaavalle, joka sitten ohjeistettiin mahdollisten kysymysten varalle. Vastaukset haettiin henkilökohtaisesti paitsi kahdessa tapauksessa, jolloin palautus tapahtui postitse. Lomakkeessa oli kahdenlaisia monivalintakysymyksiä. Osa näistä oli tavallisia monivalintakysymyksiä, joissa kysyttiin esimerkiksi vastaajan taustatietoja. Osassa kysymyksiä käytettiin skaaloja eli asteikkoja (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 195). Tässä tapauksessa Likertin 5-portainen asteikko todettiin hyväksi keinoksi tutkia vastaajien mielipiteitä muun muassa yrittäjien ominaisuuksista.

Kun lomakkeet on kerätty, voidaan ruveta käymään aineistoa läpi ja koostamaan vastauksia. Tässä prosessissa käytettiin Sphinx -nimistä tietokoneohjelmaa. Ohjelma soveltuu esimerkiksi kyselyiden tekemiseen ja näiden käsittelyyn. Vastausten analysoinnissa käytettiin apuna sekä kirjallisia että sähköisiä lähteitä.

2.3 Kyselytutkimuksen onnistuminen ja luotettavuus

Tutkimuksen onnistuminen

Tutkimusta varten luovutettiin 400 kappaletta kyselylomakkeita. Missään vaiheessa ei vaadittu, että jokaiseen täytyy löytää vastaaja. Ideana oli antaa tietty määrä lomakkeita, ja niihin vastasivat paikalla olleet henkilöt. Tästä syystä muutamassa tilaisuudessa kaikille ei riittänyt lomakkeita ja muutamassa tapauksessa vastaajia oli vähemmän kuin lomakkeita tai he olivat jo vastanneet siihen aiemmin. Koska tilaisuudet ja palautukset olivat valvottuja, ei tahallisesti vastaamatta jätettyjä lomakkeita tullut tietävästi yhtään kappaletta.

400 jaetusta ja takaisin saadusta lomakkeesta 64 kappaletta oli tyhjiä. 336 täytetystä lomakkeesta 11 täytyi jättää tulosten ulkopuolella joko vaillinaisen täytön tai epäselvien vastausten takia. Lopulliseksi vastauslukumääräksi tulee näin ollen 325 kappaletta. Jos mukaan sisällytetään tyhjänä palautetut lomakkeet, tulee vastausprosentiksi hieman yli 81 %. Tätä voidaan pitää kelvollisena vastausprosenttina tutkimuksen onnistumisen ja tulosten kannalta.

Kyselylomakkeen hyvät ja huonot puolet

Kyselytutkimuksen toteuttamisessa on omat etunsa ja haittansa. Monilta eri vastaajilta voidaan kysyä helposti ja suhteellisen nopeasti paljon asioita. Tutkija ei myöskään pysty vaikuttamaan vastauksiin samalla tavalla kuin haastattelussa. Tämä on myös erittäin taloudellinen tapa toteuttaa tutkimusta. Mikäli lomake on tehty kunnollisesti, on tietojen syöttö ja käsittely myös nopeaa ja vaivatonta. (Valli 2001, 100 - 102.)

Toisaalta survey-tutkimusten tuloksia pidetään hieman pinnallisina. Ei myöskään voida olla varmoja, ovatko vastaajat aina ymmärtäneet kysymyksen tai vastausvaihtoehdot oikein ja kuinka vakavasti he ovat vastanneet tutkimukseen. Tästä syystä vastaukset voivat olla epätarkkoja tai vajavaisia. Koskaan ei myöskään pysty ennustamaan vastausten määrää, vaikkakin siihen voi yrittää vaikuttaa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 190, 193, 199.)

Reliabiliteetti ja validiteetti

Reliabiliteetilla tarkoitetaan tulosten toistettavuutta eli sitä, että kysyttäessä vastaus pysyy samana eri henkilöillä eri aikoina (Kananen 2008, 79 - 80). Tutkimuksen reliabiliteettia lisää lomakkeen kysymysten tarkka suunnittelu, esitestaus ja parannukset. Kysymykset pyrittiin pitämään yksinkertaisina ja johdattelemattomina. Kun kysymykset oli kirjattu paperille, niistä koostettiin Sphinx-ohjelmaa käyttäen kysymyslomake.

Kanasen (2008, 36) mukaan on kannattavaa nähdä vaivaa lomakkeen asetelun ja ulkonäön suhteen. Nämä asiat vaikuttavat vastaajien mielenkiintoon. Jos lomake on ruma ja epäjohdonmukainen, todennäköisesti myös vastaukset ovat epätarkkoja.

Kysymyslomakkeen ollessa valmis siitä tehtiin lopullinen käyttöversio Word-ohjelmalla. Tällä saatiin säilytettyä lomake-ergonomia ja supistettua kyselylomakkeen koko yhdeksi kaksipuoleiseksi A4:ksi alkuperäisestä neljästä sivusta. Wordin käyttäminen mahdollisti myös kysymysten ja kysymysryhmien asettelun johdonmukaiseksi, jotta vastaajan olisi mahdollisimman helppo tulkitä kyselylomaketta.

Mikäli tutkimusmenetelmällä on onnistuttu mittaamaan sitä, mitä pitikin, on tutkimus validi eli pätevä. Validiteetti onkin toinen tärkeä osa tutkimuksen luotettavuutta. Validiteetti voi kärsiä survey-tutkimuksissa vastaajan valehtelusta. Tätä kutsutaan systemaattiseksi virheeksi ja se yleensä alentaa myös reliabiliteettia. Validiteettiin voidaan vaikuttaa dokumentoimalla ja kertomalla tarkasti tutkimuksen eri vaiheista. (Kananen 2008, 81 - 84; Heikkilä 2005, 186.)

Jotta tutkimus olisi validi, kysymykset pidettiin yksinkertaisina. Kysymykset eivät olleet johdattelevia, mutta niiden kautta vastaajassa pyrittiin aiheuttamaan pohdintaa yrittäjyyttä kohtaan. Lomakkeen alussa oli pieni tietoisuus, josta kysely lähti liikkeelle. Ensimmäisenä vastaajalta kysyttiin yrittäjän ominaisuuksista sekä siitä, sopivatko vastaukset itseensä vastaajaan. Toisena kysyttiin mielipiteitä yrittämisestä, millaisia mielikuvia siihen liittyy. Kolmannessa osiossa tiedusteltiin, harkitsivatko vastaajat itse yrittäjyyttä, ja mitkä tekijät olisivat tämän kannalta tärkeitä ja miksi.

Neljäs osio käsitti kysymyksiä siitä, mitkä asiat huolestuttaisivat eniten yritystä perustaessa. Viides käsitteli yrittäjyyden eri muotoja ja kuudennessa tiedusteltiin yrittäjyysopinnoista. Seitsemäs kysymys kokoaa suoraan aikaisempien vastausten pohdintoja: "lähtisitkö yrittäjäksi?" Kysymykset 8 ja 9 koskevat vastaajan taustatietoja.

Näillä kysymyksillä ja niiden asettelujärjestyksellä oli tarkoituksena saada vaivaton kysely vastaajalle, joka aiheuttaisi pohdintaa samalla. Mielestäni kysymykset mittaavat juuri sitä, mitä pitääkin ja ovat relevantteja tutkimukselle. Tutkimus vastaa asetettuihin tutkimusongelmiin ja -kysymyksiin. Tutkimuksen

luotettavuuden mittaaminen ja arviointi käy erinomaisesti soveltamalla esimerkiksi Kanasen (2008) luomaa mallia (kuvio 2).

KUVIO 2. Tutkimusongelma, kysymykset ja vastaukset (Kananen 2008, 14 mukailten).

3 YRITTÄJYYDEN MONIMUOTOISUUS

Yksinkertaisimmillaan yritys määritellään talousyksiköksi, jossa yrittäjä työskentelee saadakseen tuloja. Yleensä yritys perustetaan tuottamaan jotain palvelua sitä tarvitseville, ja samalla se luo työpaikkoja ja toimeentuloa ihmisille, veroja valtiolle sekä kehittää toimintaympäristöään paremmaksi. (Koivisto 2009, 22.)

Remeksen ja Pakarisen (2007) mukaan yrittäjyys on luovaa toimintaa, jonka tarkoituksena on palvella sen hetken tarpeita. Kun yrittäjyydellä pyritään ratkaisemaan erilaisia ongelmia, se tuottaa palveluita ja hyödykkeitä yksilöille ja yhteisöille. Näin yrittäjyydestä tulee vahva voimavara sen ympäristölle. (Mts. 97.)

Suomalaisessa kansantaloudessa pienet yritykset työllistävät tuntuvasti työllisiä, millä on merkittävä vaikutus koko maahan. Yrittäjyys tulee vain korostumaan jatkossa, koska sillä on valtava merkitys talouden jatkuvassa rakennemuutoksessa. Pienet ja keskisuuret yritykset työllistävät suuren joukon maan työikäisestä väestöstä, minkä takia niillä on tärkeä rooli myös tulevaisuudes-

sa. Tähän saadaan tukea myös luvuista (taulukko 1), jotka löytyvät yrittäjyyskatsauksesta. (Yrittäjyyskatsaus 2008; Tourunen 2009, 20.)

TAULUKKO 1. Yritysten henkilöstö vuonna 2006 (Yrittäjyyskatsaus 2008, 26 mukailleen).

<u>Yrityskoko</u>	<u>Yrityksiä, lkm.</u>	<u>Osuus yrityksistä, %</u>
Pienet yritykset:		
alle 50 työntekijää	247 393	44,6
< 2 työntekijää	163 936	7,2
2-9 työntekijää	69 369	17,8
10-49 työntekijää	14 088	19,6
Keskisuuret yritykset:		
50-249 työntekijää	2 373	17,3
Suuret yritykset:		
väh. 250 työntekijää	612	38,1
<u>Yhteensä</u>	<u>250 378</u>	<u>100</u>

3.1 Yrittäjä

Yrittäjän eläkelaki määrittelee Suomessa yrittäjän henkilöksi, joka tekee ansiotyötä olematta työ- tai virkasuhteessa. Yrittäjä on henkilökohtaisesti vastuussa yrityksen tai yhtymän velvoitteista ja sitoumuksista. Osakeyhtiön osakas luetaan yrittäjäksi, mikäli hän työskentelee johtavassa asemassa yrityksessä, omistaa yksin tai yhdessä perheenjäsenten kanssa 50 prosenttia tai yli osakkeista tai niiden tuottamasta äänivallasta tai muutoin vastaavasta äänivallasta. (L 22.12.2006/1272.)

Yrittäjä on kansantalouden selkäranka, sanotaan. Yrittämistä on Suomessa aina arvostettu, vaikka sen maine saikin kolhuja 1960- ja 1970-luvulla. Tuolloin yritysten kasvua ja omistajien hyötymistä pyörittämistään toimista pidettiin yhteiskunnalle vahingollisena. Sen todettiin haittaavan tasa-arvoa, vaarantavan demokratiaa ja lisäävän eriarvoisuutta sekä olevan mahdollinen askel kohti monopolikapitalismia (Halttunen 2005, 151).

Sittemmin maine on parantunut asenteiden muututtua. Harvemmin tavallisella kuluttajalla edes käy mielessä, että juuri ostetun kahvinkupin myi hänelle yrittäjä. Nykyään palveluita pidetään melko itsestään selvänä asiana. Aina jossain on kahvila, aina jossain on autokorjaamo, aina jossain on kioski, pizzeria, lukkoseppä jne. Lista on loputon. Yrityksiä Suomessa riittää, mutta kovin moni ei muista huomata sitä henkilöä, joka sai ajatuksen yrityksestä ja josta kaikki lähti liikkeelle. Tämä sama henkilö jää myös lopulta pois työelämästä. Kysymys kuuluukin, kuka tulee hänen tilalle?

Halttusen (2005) mukaan suurimpia uhkia yhteiskunnallemme on väestön ikärakenne, joka tulee johtamaan suurten ikäluokkien, myös yrittäjien, eläkkeelle siirtymiseen. Seuraavan vuosikymmenen aikana tämä eläkkeelle siirtyminen koskettaa jopa noin 100 000 kotimaista yritystä. Korkeakouluilta edellytetään nyt suurta panosta, jotta edes murto-osalle yrityksistä löytyisi jatkaja. (Mts. 145.)

Yrittäminen on raskaampaa ansaintatyötä kuin olla tavallisessa työsuhhteessa jonkun toisen yrityksessä. Tavallisessa työsuhhteessa olevalla henkilöllä ei ole samanlaisia velvoitteita ja sitoumuksia yritykseen, kuin yrittäjällä. Työntekijä ei useasti vastaa maineellaan ja omalla taloudellaan yrityksen menestyksestä. Jos kuitenkin näin olisi, ei sitä silti voisi yrittäjään tai tällä tavalla ajatellen työnantajaan verrata. Yrittämisessä ei välttämättä vaurastu eikä se aina edes tuo leipää pöytään kaikille, mutta silti se on joillekin ainoa ansaitsemisen muoto. Halusta tai pakosta. Entä mitä tapahtuu, kun palvelut alkavat hävitä pienemmiltä paikkakunnilta? Muuttavatko ihmiset kasvukeskuksiin vai vieläkö löytyy uusia yrittäjiä?

Keitele kertoo (2008) asennemittauksesta, jolla kartoitettiin nuorten ammatteja tulevaisuudessa. Tulokset ovat juuri sellaisia, kuin ovat kysymyksetkin. Mikäli vaihtoehtojen joukossa ei ole yrittäjälle omaa kohtaa ruksattavana, miten mikään tutkimus voi antaa tästä asiallista tulosta? (Mts. 19.) Peruslähtökohdan täytyy olla, että alalla kuin alalla voi toimia yhtäläillä työntekijänä ja yrittäjänä. Tällaista mielikuvaa täytyisi saada enemmän esille. Asenteita kun luovat mielikuvat ja ne eivät muutu ellei niitä muuteta.

Suomessa monet suurmiehet ovat olleet yrittäjiä. Esimerkiksi J. K. Paasikivi siirtyi Valtionkonttorista liikepankkiin, nousi ajan myötä suurimmaksi omistajaksi pankissa, gryndasi uusia kiinteistöjä ja oli monissa yrityksissä osakkaana. Harvempi tietää, että Paasikivi oli kuollessaan Suomen rikkaimpia miehiä. Tätä tosiasiaa varjeltiin julkisuudelta; vielä suurempi salaisuus oli se, että hän itse teki rahansa. (Keitele 2008, 21.) Onko tämä sitä suomalaista asennetta? Myös rakastamamme Mannerheim oli yrittäjä, ja onpa hän kokenut konkursinkin. Lukuisat monet muutkin tunnetut suomalaiset ovat olleet ja ovat yrittäjiä — sitä vain harvempi tietää.

Tänä päivänä on monia eri koulukuntia yrittäjyyden määrittelemiseksi. Koskisen (2006, 19) mukaan eräs yrittäjä nimeltä Otto Wille Louhivuori kiteytti yrittäjyyden seuraavanlaisesti yli 60 vuotta sitten: ”Yrittäjän henkilökohtainen vastuuntunto, jota on pidettävä yksityisen yritteliäisyyden perusominaisuutena, kasvattaa häntä tarmokkaaksi, ripeäotteiseksi, sitkeäksi, äärimmäisen varovaiseksi ja nopeapäätöksiseksi.” Monet tutkijat kääntelevät asioita ympäri eri tavoin tehdäkseen uusia tulkintoja muiden tekemisistä, mutta Louhivuoren teksti ei ole menettänyt sitä napakkaa ytimekkyyttä, joka monelta puuttuu tänä päivänä.

3.2 Yrittäjyys

Osaako kukaan sanoa mitä yrittäjyys on? Kukaan meistä ei varmasti ole yrittäjä syntyessään. Tätä asiaa pohtii Maija Ilmoniemi (2009) yhtenä kirjoittajana uuden yrittäjän käsikirjassa. Kukaan ei synny yrittäjäksi, mutta Ilmoniemi pohdii, että yrittäjäksi ryhtyvällä täytyy olla tiettyjä valmiuksia. Tällaisen henkilön alkaessa yrittäjäksi hänellä on luonnostaan hyvät lähtökohdat kehittää oikeita ominaisuuksiaan. Yrittäjyys on kaiken aikaa uuden oppimista ja vanhan kertaamista. Ilmoniemi tarjoaa hyvän sitaatin heille, jotka mahdollisesti kamppailevat ajatuksen kanssa yrittäjäksi lähtemiseksi: ”Yrittäjyys ei ole yrittämistä, se on toteuttamista.” (Ilmoniemi 2009, 20.)

Ilmoniemi tietää, mistä puhuu. Hänen vanhempansa sekä isovanhempansa ovat olleet yrittäjiä koko elämänsä. Näin hän on nähnyt koko yrittäjyyden kirjjon jo pienestä lapsesta alkaen. Siitä myös johtuu, että hän on aina pitänyt yrittäjyyttä yhtenä tapana muiden joukossa ansaita elanto. Monilla ihmisillä on lähtökohtaisesti hyvät asetelmat liikeideoineen ruveta yrittäjiksi. Siltikin pelko estää monia ihmisiä aloittamasta. Näihin kuuluu pelot omaisuutensa menettämisestä ja toimeentulon epävarmuudesta sekä riittämättömyydestä. Ilmoniemi pohtiikin, että yrittäjyys on rohkeutta, uskallusta ja ennen kaikkea asennetta. (Ilmoniemi 2009, 20.)

Vaikka yrittäjyyttä on lähes aina arvostettu, ei voida sanoa, että suomalaisessa yhteiskunnassa oltaisiin avoimen myönteisiä asian suhteen. Pelot ovat iskostuneet syvälle epäonnistumisesta, jolloin monet hyvät liikeideat jäävät vain ideoiksi. Suuri määrä luovuutta ja uusia ideoita tukahdutetaan vain koska ajatellaan, että yrittäjän täytyisi muuttaa kaikki kullaksi, johon hän koskee. Virheitä ei saisi tulla, ja toisin kuin Amerikassa, konkurssin tehnyt (ja siitä selvinnyt) on Suomessa ikuinen häviöjä. Onkin perisuomalaista, että menestystä kaidehditaan ja epäonnistumisista iloitaan, kun asian pitäisi olla toisin päin. Epäonnistujaa täytyisi tukea ja menestyjää kannustaa. (Ilmoniemi 2009, 21.)

Tänäkin päivänä yrityksen perustaminen on hyvä tapa työllistää itsensä ja ansaita elantonsa. Ennen kuin alkaa varsinaisesti yrittäjäksi, on syytä pohtia pitkään ja hartaasti, mihin ryhtyy. Omat lähtökohdat pitää selvittää, mitkä ovat heikkoudet ja vahvuudet, missä pärjää, missä tarvitsee apua. Kun on onnistunut saamaan ideansa liikeidean muotoon, on hyvä hahmotella kokonaisuutta ja jo pohtia tulevaa; tulevaisuus kun perustuu pitkälti omiin päätöksiin. Näiden päätöksien tekoa helpottaa, mikäli osaa edes vähän kirjanpitoa ja talousasioita, hallinnollisten töiden hoitamista ja markkinointia. Toisin sanoen, yrittäjän pitäisi pystyä näkemään työnsä tulokset sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Tämä edellyttää riskien ennakoinnin onnistumista ja muuttuviin suhdanteisiin sopeutumista. (Selinheimo 1994, 7.)

Vielä nyky-yhteiskunnassakaan ei aina ymmärretä, että yrittäjä ottaa riskejä luodakseen itselleen toimeentulon. Tätä tehdessään hän monesti tuo lisää uusia veronmaksajia kunnille ja valtiolle. Tämän asian toisena puolena on se, että yrittäjä voi myös rikastua tekemällensä työllä ja muiden täytyisi hyväksyä se. Ilmoniemi (2009) haluaisi Suomeen enemmän keskustelua yrittäjyydestä positiivisessa ja kannustavassa hengessä, mikä saattaisi auttaa monia löytämään sen uupuvan tönäisyn ryhtyä yrittäjäksi (Mts. 22).

3.3 Yrittäjän osaaminen ja koulutus

Harvempi hakeutuu koulutukseen vain alkaakseen yrittäjäksi. Kuitenkin ne, joilla on jo jotain kosketusta yrittäjyyteen päätyvät itsekkin yrittäjiksi muita useammin. Yleisesti voitaneen sanoa, että yrittäjäksi ryhtymiseen vaikuttavat monet syyt. Näitä syitä ovat erilaiset taustatekijät kuten perhe, kokemus, ominaisuudet, persoonallisuus, arvot, tarve suoriutua, vapauden kaipuu ja riippumattomuus sekä tietenkin työllisyys ja ympäristö. (Laitinen-Väänänen, Nurminen, Pylkkä & Turpeinen, 2009, 52.)

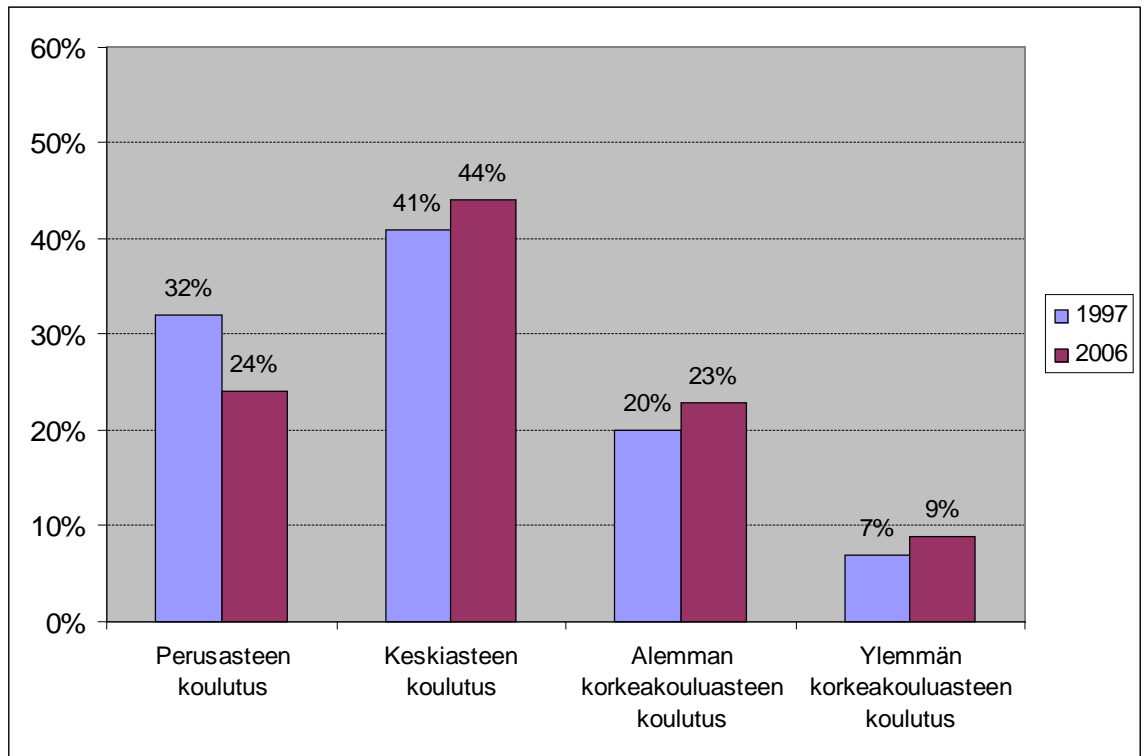
Yrittäjän menestymisen kivijalka on yrittäjäosaamisen kertyminen. Vaikka yrittäjällä on monenlaista inhimillistä pääomaa, kuten koulutus ja työkokemus, parhaimman opin saa muilta yrittäjiltä ja omasta yrityksestä. Oma yritys opettajana ja opettavana kokemuksena on paras yrittäjäosaamisen kerryttävä, koska se on ainutlaatuinen. Yrittäjäosaamisen tärkeys on siinä, että se on juuri sitä liiketoimintamahdollisuuksien tunnistamista ja niiden hyödyntämistä sekä siihen liittyvän epävarmuuden ja riskin sietämistä sekä hallintaa. (Kuhmonen 2008, 68 - 69.)

Vaikka yritys alkaisikin menestymään, osaamisesta täytyy muistaa huolehtia. Kallio, Ripatti ja Tanni (2008) pohtivatkin, että menestyneiden ja epäonnistuneiden yrittäjien erot ovat useasti kouluttautumattomuus. Mitä enemmän on kokemusta johtamisesta ja yrittämisestä, sitä parempi. Mitä enemmän on monipuolista kokemusta työstä ja toimialasta, sitä parempi. Siihen pitäisi vielä lisätä hyvät esiintymis-, markkinointi- ja taloustaidot korkeampaa koulutusta

unohtamatta. (Kallio, Ripatti & Tanni 2008, 114 - 115.) He ehkä maalailevat kuvaa yrittäjästä yli-ihmisenä; kokemusta karttuu luonnollisestikin ajan myötä (vaikka pieni lisäkoulutus ei koskaan ole pahasta). Ehkäpä tuosta voidaan lukea rivien välistä, että jokainen mahdollisuus ja tapahtuma tulisi ottaa oppimistapahtumana.

Yrityksen alkaessa menestyä, voi yrittäjä joutua jossain vaiheessa vaihtamaan roolia ja kouluttautumaan johtajan rooliin. Alanko (2005) määrittelee persoonallisella tavallaan sen, millaiseksi johtajaksi yrittäjän kannattaisi muuttua. Ihmisen tulisi muuntua enemmänkin valmentajaksi, joka tukee ja kannustaa omaa joukkuettaan. Toisaalta hänen pitäisi olla ns. ”lempeä diktaattori”, joka näyttää suunnat ja luo mahdollisuuksia. (Alanko 2005, 40 - 41.)

Tällainen ”lempeä diktaattori” kuulostaa jossain määrin sellaiselta, joka hyvinkin saattaisi edistää sisäistä yrittäjyyttä jakamalla vastuuta ja osoittamalla yksinkertaisia suuntia. Kuitenkin on hyvä muistaa, mitä Leppiniemi (2008) on sanonut koskien yrityksen päätöksien tekoa: se kuuluu loppujen lopuksi aina itse yrittäjälle (mts. 19). Yrittäjien parantuneesta koulutustasosta kertova kuvio löytyy seuraavalta sivulta (kuvio 3).

KUVIO 3. Yrittäjien parantunut koulutustaso (Yrittäjyyskatsaus 2008, 79 mu-
kailleen)

Erityinen osaaminen tai ammattitaito on liikeidean ohessa yleensä pääsyy yrityksen perustamiseen. Jollakin on hyvä idea, toinen saattaa perustaa yrityksen ammattitaitonsa varaan. Esimerkiksi oman tilitoimiston aloittaminen perustuu ensisijaisesti yrittäjän ammattitaitoonsa ja haluun työllistää itsensä, ei uutta luovaan innovaatioon. Toisaalta ammattitaito yhdistettynä ideaan voi luoda uutta huomaamattakin, jos se perustuu tarpeellisuuteen.

Ammattitaitoa voi olla monet erilaiset taidot. Tällä tarkoitetaan sitä, että samaan työhön ryhtyvissä ihmisissä voi olla yhtä paljon erilaisia yksilöitä kuin tässä maassa on yrittäjiäkin. Toinen tekee juuri sitä mitä osaa, toinen voi samassa työssä keskittyä enemmän johonkin toiseen yrittämisen osa-alueista. Kaikki eivät ole hyviä kaikessa, ja joskus virheiden välttämiseksi ja menestymisen takeeksi onkin syytä harkita yhtiökumppanin hankkimista.

Nykyään tarjolla onkin paljon erilaisia neuvontapalveluita, osa ilmaisia, osa maksullisia. Jos on mahdollista, kannattaa harkita yrityskummin hankkimista. Tällaiset henkilöt ovat yleensä jo työelämästä poistuneita, todennäköisesti menestyneitä yrittäjiä, johtajia, lääkäreitä jne. Heiltä saa arvokkaita neuvoja ja tietoa eri asioista, useasti kahvi- ja ruokapalkalla. Heidän kanssaan on myös kannattavaa vaihtaa ajatuksia yrityksestä ja sen eteenpäin luotsaamisesta niin pienissä kuin suurissa asioissa (Yrityskummi - yrittäjän luotettava tuki 2008).

3.4 Yrittäjyyskasvatus

Tänä päivänä panostetaan yrittäjyyskasvatukseen paljon. Kouluissa on alettu opettamaan sisäistä yrittäjyyttä ja ulkoista yrittäjyyttä. Käytännössä sisäinen yrittäjyys tarkoittaa sitä, että toisen palkollisena oleva työntekijä käyttäytyy työssään kuten yrittäjä. Sisäinen yrittäjä ei siis karttele vastuuta ja työ tehdään aina mahdollisimman hyvin, eli toimintaa ohjaa ajatus siitä, että toisen palveluksessa ollaan samalla tavalla kuin omassa yrityksessä. Työtä pyritään kehittämään ja toisten töistä kannetaan yhtäläillä vastuuta.

Ylhäinen (2004, 18) määrittelee yrittäjyyskasvatusta koulutukseksi, joka ohjaa oppijaa kohti yrittäjyyttä vaikuttamalla tämän suhtautumis-, toiminta- ja ajattelutapoihin. Savuaho (2009, 50) esittää, että yrittäjyyskasvatus tulisi nähdä enemmänkin asennekasvatuksena kuin minään muuna. Hyvää asennetta työntekoa kohtaan täytyisi kasvattaa ja vahvistaa ammatillisessa koulutuksessa. Kun ajattelee omia mahdollisuuksiaan toteuttaa itseään työssängsä, syntyy yrittävää asennetta.

Yrittäjyyskasvatus valmentaa opiskelijoista sekä sisäisiä yrittäjiä että ulkoisia yrittäjiä. Vaikka tuntisi itsensä yrittäjäksi, ei kaikki halua lähteä perustamaan yritystä; tällaiset henkilöt ovat enemmän kuin aarteita työnantajille, jotka alati etsivät uusia kykyjä yrityksiinsä.

Opetusministeriö vuonna 2004 vahvistama ”Yrittäjyyskasvatuksen linjaukset ja toimenpideohjelma” perustui EU:n Vihreään kirjaan. Kirjassa todetaan, että kouluopetuksen kanssa samaan aikaan ihmisiä tulisi ohjata tietämään yrittäjän urasta. Samalla pyrittäisiin vahvistamaan yrittäjätaitoja sekä luomaan yrittäjyyteen sopivaa ja myönteistä ajattelutapaa.

Ammattikorkeakoulujen rehtorien neuvosto (ARENE ry) on lähtenyt mukaan kannustamaan yrittäjyyteen ja ammattikorkeakouluissa tavoitellaan nyt sisäisen yrittäjyyden lisäksi ulkoista yrittäjyyttä. Ulkoiseen yrittäjyyteen liittyen on asetettu tavoite: joka seitsemäs ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut henkilö aloittaisi yrittämisen noin kymmenen vuoden kuluessa valmistumisestaan. (Tanttu, Kuhanen & Ritsilä 2008, 16.)

Näiden kymmenen vuoden kuluessa kannattaa omalta alalta hankkia mahdollisimman paljon monipuolista työkokemusta. Samalla kannattaa miettiä, jos jokin osa-alue ei luonnistu niin voisiko sen korvata yhtiökumppanilla? Näin yrityksen perustaminen ja sen pyörittämisen aloittaminen helpottuisi. (Opettajien kokemuksia yrittäjyydestä 2008, 13.)

ARENE ry:n pohjalta Jyväskylän ammattikorkeakoulu on ottanut yhdeksi lisäkompetenssiksi yrittäjyyskompetenssin. Kompetenssi tarkoittaa tässä tapauksessa opetussuunnitelmaa ohjaavaa osaamiskokonaisuutta. (Tanttu, Kuhanen & Ritsilä 2008, 17 - 18.) Tähän Jyväskylän ammattikorkeakoulun valitsemaan lisäkompetenssiin kuuluu viisi osa-aluetta (ks. kuvio 4).

- 1) Opiskelija hallitsee yrittäjydessä keskeisen liiketoiminta-osaamisen tiedolliset perustat: liiketoimintasuunnittelu, talous, lainsäädäntö, markkinointi, myynti ja asiakaspalvelu, johtaminen ja henkilöstöhallinto, tuotanto sekä yrityksen yhteiskuntavastuu.
- 2) Opiskelija tunnistaa perustaidot ja -kokemuksen, joiden kautta em. tietoja käytetään käytännössä yritystoiminnassa.
- 3) Opiskelija hallitsee perusteet yhteistoiminnallisen yrittäjyyden edellyttämistä vuorovaikutus- ja verkostoitumistaidoista.
- 4) Opiskelija saa omakohtaisen näkemyksen yrittäjyydestä ja yritystoiminnasta.
- 5) Opiskelija omaksuu peruskyvykkyudet johtaa itseään yrittäjämäisesti ja -asenteen toimia rohkeasti.

KUVIO 4. Yrittäjyyskompetenssin 5 osa-aluetta (Tanttu ym. 2008, 18).

Tässä nimenomaan tavoitellaan sitä, että oppilas saa oikeanlaiset tiedot ja käsittää tietyt ominaisuudet toimiakseen yrittäjänä. Näitä lähtöasetelmia koe-tetaan avata ja tuoda esille mahdollisen yrittäjyyden herättämiseksi ja yrittäjä-mäisen toiminnan edistämiseksi. Oppilaan tulisi ymmärtää yrittäjyys varteen-otettavana vaihtoehtona tavalliselle palkkatyölle ammatinvalintoja tehdes-sään. Yrittäjyyskasvatuksen hyvä puoli on se, että sitä voidaan sisällyttää ta-valliseen opetukseen esimerkiksi menetelmällisenä ohjauksena. (Tanttu, Ku-hanen & Ritsilä 2008, 22.)

Jos haluaa, että yritys alkaa toimia, täytyy yrittäjän aloittaessa olla uutta luo-va, rohkea, riskejäkin ottava tekijä. Tekijä, joka on täynnä tarmoa ja uskallus-ta ottaa vahvaa kontaktia ulospäin. Kun yritys on ottanut tuulta alleen, on yrit-täjän muutettava persoonallisuuttansa; on oltava sitkeä, rauhallinen ja kärsi-vällinen, sillä siinä vaiheessa työ on saattanut muuttua arkisemmaksi pysyen aika ajoin paikallaan. (Opettajien kokemuksia yrittäjyydestä 2008, 30.) Kaik-keen tähän on yrittäjyyskasvatuksella tarkoitus valmentaa opiskelijaa ja saa-da hänet jo pohtimaan eri osa-alueiden vahvuuksia ja heikkouksia. Itsensä tunteminen on tietenkin hyvä asia vaikka ei yrittäjäksi alkaisikaan.

Eräässä lukiossa toteutettiin yrittäjyyskasvatusta hyvin. Opettajan hiljaisella ohjauksella oppilaat käyttivät hyväkseen markkinaraon, ja alkoivat pitää pien-

tä kioskia. Tarkoituksena oli myydä munkkeja. Oppilaat tekivätkin asiakaskyselyyn, ja tulosten perusteella tilasivat munkkeja ja leipoivat muita suolaisia. (Koivukoski 2007, 85 - 86.)

Ensimmäisen kerran tulos oli se, että myytävää oli aivan liian paljon. Opettajan rooli tässä toiminnassa oli toimia äänettömänä yhtiömiehenä, ja vaikka hän antoi neuvoja, ei hän vaatinut niiden noudattamista. Seuraavaksi oppilaat saivatkin miettiä jatkotoimenpiteitä, eli kuinka myydä ylimääräiset tuotteet. He myös oppivat, ettei asiakaskyselyihin voi sokeasti luottaa. Seuraavilla viikoilla heillä olikin jo realistisemmat tavoitteet. (Mts. 85 - 86.)

Tarinan ydin on siinä vanhassa totuudessa, että käytäntö opettaa. Yritystoimintaan alkaneiden oppilaiden rahallinen panos oli hyvin pieni, mutta jo näin pienestä toiminnasta pystyy oppimaan isoja asioita liittyen yrittäjyyteen. Tällainen käytännöllinen opetus on hienoa ja toimivaa. Samalla tavalla monet muutkin yrittäjät toimivat, mutta onneksi tänä päivänä on mahdollista osallistua erilaisille yrittäjä- ja yrittäjyyskursseille yrityksen elinkaaren pidentämiseksi jo ennakkoon.

Yrittäjyyskasvatuksessa kannattaa panostaa myös ihmisten uteliaisuuden korostamiseen. Selinheimo (1994) muistuttaa siitä, että kun töitä tehdessä eteen tulee uusia ongelmia, on tärkeää osata muuttaa ne ongelmista haasteiksi. Haasteet motivoivat ja ovat helpommin ratkaistavissa. Tätä varten yrittäjän täytyy pysyä positiivisena ja oppimishaluisena. (Mts. 9.)

3.5 Perusmotivaation lähteitä ja tavoitteita

Koiviston (2009) tulosten mukaan itsenäisyys, nopea päätöksenteko, tasa-arvoisuus kollegoiden kesken ja työskentely mieluisella alalla itseään kehittäen olivat yleisimmät motivaation lähteet. Yrittäjyyden suurin este oli epävarmuus, jonka poistamiseksi täytyi kehittää kurssille osallistuneiden liiketoimintaosaimista. (Mts. 97 - 98.)

Muita positiivisia asioita yrittäjyydestä oli esimerkiksi hyvä talous. Tällöin yrittäjillä oli mahdollisuus toteuttaa itseään paremmin vapaa-ajalla. Koiviston (2009) haastatelluista yrittäjistä selvisi, että omanarvontunto oli noussut. Arvostusta sai erilailla toimintaympäristöstä liiketoimintaosaamisen parannuttua. (Mts. 97 - 98.)

Myös vastuun kantaminen ja yrittäjän vapaus luontuivat paremmin heidän osaamisensa parannuttua. Yrittäjyyskasvatuksen ja siihen liittyvän ohjaamisen ja opastamisen tulokset olivat varsin hyvät Meda-yrittäjäkoulutukselta. Suurin osa Meda-koulutukseen osallistuneista oli aloittavia yrittäjiä. (Koivisto 2009, 98.) Meda-projekti oli Adulta Oy:n radio- ja televisio-opiston (Arto) järjestämä media-alan yrittäjäkoulutus, jonka aikana sai suorittaa yrittäjyystutkinnon (Meda-projekti 2005). Koivisto (2009) käsittelee tutkimuksessansa kyseistä projektia.

Tavoitteiden asettamiseksi yrittäjällä on oltava selkeä kuva siitä, mitä hän halua saavuttaa henkilökohtaisesti yrittämisellään. Aika ajoin on hyvä miettiä uudestaan ja uudestaan, vieläkö nämä tavoitteet ovat olemassa. (Koivisto 2009, 28.) Asiat voivat muuttua työn edetessä, ja se voi vaikuttaa positiivisesti tai negatiivisesti työhön ja työmotivaatioon. Pitää osata muuttaa käsitteitään ja adaptoitua uusiin tilanteisiin nopeasti.

3.6 Yritykset

Suomessa on suur-, keski-, pien- ja mikroyrityksiä. Suuryritykset työllistävät 250 henkilöä tai enemmän. Keskisuuriin yrityksiin luetaan ne, jotka työllistävät 50—249 henkilöä ja pienyrityksiksi alle 50 henkilöä työllistävät. Mikroyritysten työntekijämäärä on alle 10. Kolme viimeksi mainittua yrityskokoa muodostavat yhdessä sektorin jota kutsutaan pk-yrityksiksi.

Viimeisin tilastotieto Suomen yrityksistä on vuodelta 2006, jonka Tilastokeskus julkaisi 2007. Tuolloin Suomessa oli vuoden päättyessä 250 378 yritystä ja nämä yritykset työllistivät 1 377 732 henkilöä (Orjala 2007).

Suomen Yrittäjien tekemistä, Tilastokeskuksen tietoihin perustuvista taulukoista käy ilmi, että kokonaismäärästä peräti 93,2 prosenttia oli mikroyrityksiä työllistäen 343 509 henkilöä. Kaiken kaikkiaan Suomen yrityksistä 99,8 prosenttia on pk-yrityksiä ja ne työllistävät yhteensä 853 378 henkilöä (Hietala 2007). Työministeriö on ennustanut, että työmarkkinoilta poistuisi vuosina 2015—2025 jopa 265 000 henkilöä.

Jukka Keitele (2008) arvioi kirjansa esipuheessa, että 80 000 yrittäjää lopettaa työnsä ja siirtyy eläkkeelle vuosien 2001 ja 2010 välisenä aikana. Vain noin joka neljännellä työnsä lopettavalla yrittäjällä on tiedossa joku henkilö perheestään tai yrityksestään, jolla olisi halua jatkaa yrityksen pyörittämistä uutena yrittäjänä. Koska suurin osa yrityksistä on vain yhden hengen yrityksiä, on niiden ”pääomana” useasti vain yrittäjän ammattitaito ja sen ansaitsema asiakaskunta. Näitä ei voi myydä eteenpäin tavallisen hyödykkeen tapaan. (Mts. 11.)

Tästä yksinkertaisesta syystä johtuu, että tulevien vuosien aikana häviää kymmeniä tuhansia yrityksiä (Keitele 2008, 11). On asialla toinenkin puoli. Markkinoille ilmestyy valtava määrä uusia ja valmiita mahdollisuuksia nuorille. Tätä toista puolta varjostaa se fakta, että vanhempien tutkimusten mukaan suomalaisten halu alkaa yrittäjiksi on ja pysyy vähäisenä. Yksi tämän tutkimuksen päämääriä onkin vastata kysymykseen: ”Kiinnostaako nuoria yrittäminen?”

4 YRITTÄJYYDEN ILMENEMINEN

Yrittäjänä toimiminen, liiketoimintaosaaminen ja yleensä oman yrityksen johtaminen kuuluvat ulkoiseen yrittäjyyteen. Sisäisellä yrittäjyydellä tarkoitetaan vastuullista työntekoa. Siihen kuuluu vastuu omista ja osaltaan myös muiden töistä, aloitteellisuus, innovatiivisuus ja yhteiset toimintatavat. Omaehtoisen yrittäjyyden ajatus piilee yksilön eri tarpeiden, arvojen ja motivaation muodostamana kulttuurisena tapana suhtautua, toimia ja ajatella. (Peltonen 1986; Tourunen 2009, 17 mukaan).

Kyrön (1997) mielestä yrittäjyyden eri ilmentymät voidaan luokitella kolmeen eri luokkaan: ulkoiseksi (entrepreneurship), sisäiseksi (intrapreneurship) ja omaehtoiseksi yrittäjyydeksi (Kyrö 1997, 204; Tourunen 2009, 16 mukaan). Koskinen (2006) päätyy tuloksissaan hyvin selkeään erittelyyn siitä, mitkä ovat sisäisen yrittäjyyden ja ulkoisen yrittäjyyden eroja. Eräs keskeisin ero toiminnassa on vastuullinen päätösvalta ja itsenäisyys. Siinä missä tavallinen yrittäjä päättää kaikesta itse ja kantaa sen suurimman vastuun päätöksistään, sisäinen yrittäjä toimii tiettyjen, ennalta asetettujen valtuuksien sisällä niitä yleensä ylittämättä. (Mts. 75.)

4.1 Ulkoinen yrittäjyys

Toimeentulonsa yrittäjä hankkii omalla yritystoiminnallaan. Julkisyhteisöt, toiset yritykset ja yksityiset ihmiset ovat niitä, joista kysyntä koostuu. Yrittäjä vastaa tähän kysyntään työskennellessään omassa yrityksessä tarjoten tuotteita tai palveluita edellä mainituille kuluttajille. Vapaus ja itsenäisyys tuovat mukanaan riskit ja suuremman vastuun. (Kallio, Ripatti & Tanni 2008, 9 - 11.)

Toisaalta vapaus ja itsenäisyys myös mahdollistavat taloudellisen menestyksen. Kaikki nämä painavat vaakakupissa. Vaikka joukkoon lisätään vielä paineensietokyky, kova usko omaan liikeideaan ja yrittäjän tahto sekä asenne,

on menestyminen toisinaan täysin onnesta kiinni. Oikea-aikaisuus merkitsee paljon yrityksen menestymiselle. (Mts. 9 - 11.)

Ulkoista yrittäjyyttä ruokitaan valmistelemalla henkilöä mahdollista tulevaa yrittäjyyttä varten. Kun asenteet ja mielet muuttuvat myönteisimmiksi yrittäjyyttä kohtaan ja perustiedot eri osa-alueilla ovat kunnossa, motivaatio on parempi, aktiivisuus korkeampi ja pelot epäonnistumisesta pienemmät. Yrittäjän täytyy olla aktiivinen ja optimistinen (Satosaaari 2000, 25). Pessimisti lähtee harvemmin yrittämään.

Vahva ammattitaito on yksi tärkeimmistä asioista sopivien henkilökohtaisten ominaisuuksien lisäksi. Ammattitaito muodostuu hiljalleen kokemuksen ja koulutuksen kautta, jotka ovat sen peruselementit. (Opettajien kokemuksia yrittäjyydestä 2008, 13.)

Yrittäessä olisi hyvä osata erilaisia taitoja. Jos on alalla, jolla on muitakin kilpailijoita (kuten yleensä on), täytyy jollakin tavalla osata tehdä pesäeroa kilpailijoihin. Yritykset, jotka myyvät vieläpä samaa tuotetta, ovat vieläkin hankalampia erotella. Mistä toinen yritys voisi saada kilpailuetua? Alangon (2005) mielestä asiakaspalvelusta. Erinomainen asiakaspalvelu onkin monissa palvelualan yrityksissä ainoita kilpailuetuja hintojen ohella. Nykypäivänäkin pitäisi muistaa, että vaikka asiakas ei ole oikeassa, on hän silti kuningas. (Alanko 2005, 28.)

Markkinoinnin tärkeydestä Alanko (2005) kiteyttää kirjassaan sen, minkä jokaisen yrittäjän kannattaisi sisäistää, oli tämä markkinointikykyinen tai ei. Hänen mielestään jokainen kohtaaminen ja tapahtuma ovat pieni tai suuri markkinointitilaisuus, jolloin kannattaa tehdä hyvä vaikutus. Hän uskoo ensivaikutelman olevan ensisijaisen tärkeä asia, ja jatkaa, että siitä tulevaa vaikutusta on hankalampi korjata kuin vahvistaa. (Mts. 11 - 12.)

4.2 Sisäinen yrittäjyys

Tulevaisuutta ajatellen yritysten yksi avaintekijöistä kohti menestystä on henkilöstö, joka on suhteellisen pysyvä ja ammattitaitoinen. Uusien työntekijöiden onnistunut rekrytointi vaatii valitsijalta paljon. Monissa tehtävissä edellytetään hakijalta yli-ihmisen ominaisuuksia sen tavallisen osaamisen ja itsetutkiskelun sekä työn ja oman itsensä kehittämisen lisäksi. Haetaanko toisin sanoen sisäisiä yrittäjiä? (Opettajien kokemuksia yrittäjyydestä 2008, 21.)

Tavallaan yrittäjyyden minimikäsitteenä tai tavoitteena voidaan pitää sisäistä yrittäjyyttä. Kun oppija työskentelee ja oppii ympäristössä, joka ohjaa yrittäjämäisyyteen ja itsenäiseen toimintaan, on hänen mahdollista harjoittaa sisäistä yrittäjyyttä. Tällöin oppijalla on mahdollisuus huomata yhteisössä, työnteossa ja opiskelussa sisäisen yrittäjyyden merkitys. (Ylhäinen 2004, 22.)

Vastuu omista työtehtävistä ja tarvittaessa muidenkin työtehtävistä on yksi sisäisen yrittäjyyden osia. Työntekijän täytyy saada ottaa ja kantaa vastuuta. Kun tuetaan yhteisiä tavoitteita, silloin ollaan valmiita myös tarpeen tullen tekemään kaverin työt, jos tämä on esimerkiksi sairaana. Johtajan tehtävänä on antaa vastuuta ja kannustaa ottamaan vastuuta. (Kansikas 2005, 74.)

Tällainen toimiminen on juuri sitä, mitä Alanko (2005, 40 - 41) kirjassaan peräänkuuluttaa johtamisesta. Yrittäjästä tulee johtajaksi muuntuessa ns. valmentaja, ja valmentajathan tukevat ja kannustavat pelaajiaan, ja luovat uusia mahdollisuuksia sekä jakavat ja ottavat vastuuta parhaan mahdollisen tuloksen saavuttamiseksi.

Työyhteisön uudistaminen sisäisen yrittäjyyden ajattelu- ja toimintatavoilla suuntaa organisaatiota kekseliäämmäksi ja yrittäjämäisemmäksi. Kun organisaatio hyödyntää sisäisen yrittäjyyden periaatteita, tieto ja osaaminen jaetaan. Tällöin asioista tulee yhteisiä ja organisaatio menestyy. Samalla oppiminen ja kehittyminen korostuvat, jolloin työntekijät ottavat vastuuta paitsi omista töistä myös organisaation kehittämisestä ja tuloksellisuudesta. Sisäinen

yrittäjyys voidaan nähdä organisaatiossa joustavuutta ja toimivuutta aiheuttavana tekijänä. (Kansikas 2005, 8; Sandvik 2005, 1.)

Johtaja, joka ymmärtää sisäisen yrittäjyyden konseptin, on sitoutunut ja pysyy tukemaan alaisiaan oikealla tavalla. Tällainen johtaja rohkaisee innovatiivisuuteen ja työskentelytapojen kehittämiseen. Näiden yhteisenä summana muodostuu yrittäjähenkisyyttä työntekijöihin. (Nyyssölä 2008; 82, Koskinen 2009, 54 mukaan.)

Kansikkaan (2005, 6) mukaan M-Real Oyj:n tehtaanjohtaja Juha Koukka kertoo ajatuksiaan seuraavasti: ”Työntekijöihin pitää luottaa, heille pitää antaa vastuuta ja vapauksia. Mahdollisuus itsenäiseen työskentelyyn sekä vaikutusmahdollisuudet omaan työhön motivoivat ja mahdollistavat tavoitteiden saavuttamisen.” Tämä on hyvä esimerkki ajattelevasta esimiehestä, joka kannustaa sisäiseen yrittäjyyteen alaisiaan.

Monissa muissakin yrityksissä on havaittu, että sisäistä yrittäjyyttä voidaan edistää ohjaamalla työntekijöitä kehittämään omaa työtänsä. Kun työntekijä pääsee itse vaikuttamaan omaan työhönsä, syntyy sitoutumista työtehtäviin ja työyhteisöön. Työntekijän sitoutuessa myös motivaatio työtä kohtaan paranee, ja syntyy onnistumisia. Enää ei voida vain olettaa, että ohjeet tulevat aina ylhäältä päin: se ei ole nykypäivänä kenenkään edun mukaista. (Kansikas 2005, 10 - 15.)

Anttiroiko ja Tiura (1997) ovat myös samaa mieltä sisäisen yrittäjyyden eduista. Heistä työ on mielenkiintoisempaa, itsenäisempää ja mielekkäämpää silloin, kun työyhteisössä ilmenee sisäistä yrittäjyyttä. Henkilön mielenkiinto työtä ja työn tekemistä kohtaan paranee kun omia kykyjä pääsee käyttämään vapaammin. Näin ollen sisäistä yrittäjyyttä voidaankin pitää yhtenä työyhteisön parannuskeinona motivaation puutteeseen. (Anttiroiko & Tiura 1997, 12, Sandvikin 2005, 10 mukaan.) Useissa organisaatioissa panostetaankin nyt sisäisen yrittäjyyden kehittämiseen. Selvitetään, kuinka työntekijöitä saa toimimaan motivoituneesti ja aloitekykyisesti. (Kansikas 2005, 6.)

4.3 Tapayrittäjäisyys

Suomessa on paljon tapayrittäjäisyyttä (habitual entrepreneurs). Kaksi alaluokkaa muodostavat tapayrittäjäisyyden. Ensimmäiset ovat sarjayrittäjiä (serial entrepreneurs) ja toiset portfolio-yrittäjiä (portfolio entrepreneurs). Luokittelu riippuu lähinnä siitä, omistavatko he samaan aikaan useita yrityksiä rinnakkain (esim. maatilayrittäjät) vai perustavatko he useita yrityksiä peräkkäin. (Yrittäjäisyyskatsaus 2008, 84; Kuhmoinen 2008, 25.)

Yksinkertaisesti selitettynä sarjayrittäjä toimii vain yhdessä yrityksessä kerrallaan, mutta perustaa yleensä heti uuden edellisen perään. Portfolio-yrittäjät taas pitävät niin sanotusti monta rautaa tulessa. Esimerkiksi monet maatalousyrittäjät ovat portfolio-yrittäjiä. He toimivat alkutuotannon lisäksi palvelu- tai matkailu- ja virkistysalalla. (Yrittäjäisyyskatsaus 2008, 84; Kuhmoinen 2008, 25.)

Jo yli kolmannes alkutuotannon (maa- ja metsätalous) yrittäjistä on portfolio-yrittäjiä. Näistä kaksi kolmesta toimii palvelualoilla, esimerkiksi koneurakoinnin piirissä. (Yrittäjäisyyskatsaus 2008, 18.)

4.4 Elämäntapayrittäjäisyys

Kirjassa "Opiskelijasta yrittäjäksi" (2006) kerrotaan yrittäjäisyyden monimuotoisuudesta. Yksi näistä on elämäntyyliyrittäjäisyys (myös elämäntapayrittäjäisyys). Tällaiset yrittäjät tekevät töitä yrittäjänä, koska he haluavat nimenomaan tehdä sitä omaa juttuaan. Nämä yleensä liittyvät kyseisen henkilön elämäntapaan, arvovalintoihin ja itsensä toteuttamiseen. Näillä yrittäjillä taloudelliset arvot eivät välttämättä merkitse niin paljon kuin jotkin muut asiat. (Opiskelijasta yrittäjäksi 2006, 13.)

Elämäntyyliyrittäjä on monenlaisia. Esimerkkinä mainittakoon tutkijan tuttava. Hän on toistuvasti järjestänyt erilaisia ilmaistapahtumia Suomessa, ja ne ovat yleensä olleet yleisön mieleen. Sama henkilö myös harrasti paljon viihde-

elektroniikkaa, ja monesti hän toimikin hankkijana useimmille ystäville kun joku tarvitsi jotain kotiin tai autoon. Myöhemmin hän perusti toiminimen, koska ymmärsi voivansa ansaita tekemällä sitä, mikä hänelle tuotti eniten iloa ja sisältöä elämään.

4.5 Miten ja miksi yrittäjäksi

Vihikankaan (2003) haastattelemat yrittäjät pohtivat sitä, miksi he alkoivat yrittäjiksi ja mikä heitä motivoi työssään. Kaikki kolme yrittäjää kertoivat, että yritystä perustettaessa läheisten tuki on äärimmäisen tärkeää kuten myös ympäristön (viranomaiset) kannustus. Kahdella yrittäjällä oli jo perheessä yrittäjä, joten se saattoi osaltaan vaikuttaa päätökseen alkaa yrittäjäksi. Kolmas yrittäjä aloitti yrittämisen uusien haasteiden takia. (Mts. 32 - 33, 38 - 39, 44 - 45.)

Kaikki olivat yhtä mieltä siitä, että suurimpia motivoijia yrittäjyydessä ovat itsenäisyys, vapaus, riittävän toimeentulon hankkiminen ja työhön vaikuttaminen. Kahden ensimmäisen yrittäjän kohdalla oli kyse hieman myös niin sanotusta pakkoyrittäjyydestä. Tämä tarkoittaa sitä, että oli helpompi työllistää itsensä kuin etsiä töitä. Tällaisen ymmärtää, koska pikkupaikkakunnilla ei ole helppoa löytää oman alan töitä. Samoin jotkut alat ovat sellaisia, että niillä suuntaudutaan pääsääntöisesti yksityisyrittäjyyteen. (Mts. 32 - 33, 38 - 39, 44 - 45.)

Satosaari (2000) haastatteli viittä yrittäjää. Neljä heistä oli perustajajäseniä ja viides tuli palvelukseen sukupolvenvaihdoksen kautta. Kaikki yrittäjät olivat sitä mieltä, että perheen tuki auttoi yrityksen perustamisessa. Neljä viidestä myös näki asian niin, että läheisten kautta koettu yrittäjyys auttoi paljon omaa päätöstä tehdessä. (Mts. 26 - 28, 30 - 31, 33 - 35, 36 - 37, 39.)

Jokainen heistä luetteli motivaation lähteitä heidän yrittäjän uralleen. Osa alkoi yrittäjiksi, koska muuta työtä ei ollut tarjolla tai se oli selkeä toiminto alalla. Suurin osa on myös sitä mieltä, ettei yrittämällä pääse rikastumaan, mutta

tavallista palkollista parempaa toimeentuloa saattaa hyvinkin päästä nauttimaan. Työtä on kuitenkin tehtävä paljon, ja itseään on koulutettava. (Sato-saari 2000, 26 - 28, 30 - 31, 33 - 35, 36 - 37, 39.)

Eräs yrittäjästä totesi, että hän alkoi yrittäjäksi koska halusi tehdä työtä silloin kun itselle sopi. Pääasia on, että työt tulevat tehdyksi ajallaan. Keskeisenä tekijänä itsenäisyys, vapaus ja vastuu nousivat esiin jokaisen haastateltavan kohdalla. Toisin sanoen, oman itsensä herrana oleminen oli suuri houkutus monelle. Myös vastuun mukana tuomat velvollisuudet ja haasteet lisäsivät kiinnostusta yrittäjyyttä kohtaan. Eräs yrittäjä kiteyttikin asian sanomalla, että asian tärkeys syntyy kun saa tehdä sitä mitä haluaa. Siitä syntyy aito kiinnostus työtä ja yrittäjyyttä kohtaan ja silloin kun se on aitoa, sitä voi tehdä koko sydämellään. (Mts. 26 - 28, 30 - 31, 33 - 35, 36 - 37, 39.)

Itsetuntemus on tärkeä osa yrittäjää. Yrittäjän on ymmärrettävä omat rajansa. Realistisen kuvan saavuttaminen omista rajoistaan voi kestää kauankin, mutta on äärimmäisen tärkeää tietää omat rajansa. Yrittäjän työ on useasti enemmän kuin pelkkä työ. Sen kanssa puuhataan ennen ja jälkeen työpäivän, viikonloppuisin ja lomallakin (jos on lomia).

Yrittäjä, jolla on perhettä, saattaa joutua omien rajojen lisäksi pohtimaan perheensä rajoja. Jatkuva fyysinen tai henkinen poissaolo ei tee hyvää suhteelle. Ne, joilla ei ole perhettä, pystyvät helpommin keskittymään työhönsä. Perheettömät yrittäjät voivat olla ajankäytön suhteen tehokkaampia eikä heillä ole ongelmia tehdä pitkää päivää. Toisaalta tällaisilla ihmisillä jää perheen työtä ja vapaa-aikaa tasapainottava vaikutus saamatta. (Selinheimo 1994, 9.)

5 YHTEISKUNNAN PANOSTUS

Yhteiskunta perustuu toimiville yrityksille. Suomi ei aina ole ollut kaikkein yrittäjämyönteisin maa, mutta nykyisin asiat ovat jo paremmin. Hallitus tekee töitä yrittäjyyden lisäämiseksi ja helpottamiseksi yhteistyössä muiden organisaatioiden kanssa.

5.1 Työ- ja elinkeinoministeriö

Työ- ja elinkeinoministeriö julkaisee yrittäjyyskatsausta, jonka tavoitteena on jakaa tietoa Suomessa tapahtuvasta yrittäjyydestä ja yritystoiminnan toimintaedellytyksistä. Ministeriö arvioi vuoden 2007 lopussa, että maassamme on 258 400 (pois lukien alkutuotanto) yritystä ja 228 300 (pois lukien maa- ja metsätalous) yrittäjää. Yrittäjät muodostavat kaikista Suomen työllisistä 9 %. Pk-yritysten osuus kaikista Suomen yrityksistä on 99,8 % työllistäen samalla 62 % kaikista työllisistä. (Yrittäjyyskatsaus 2008, 3, 87.)

Nykypäivänä kolmannes kaikista yrittäjistä on naisyrittäjiä, ja maahanmuuttajien osuus kaikista yrityksistä on noussut noin 3 %:iin. Mikäli alkutuotantoa ja muita avustavia henkilöitä ei oteta lukuun, on naisyrittäjien määrä näin siis yli 75 000. (Yrittäjyyskatsaus 2008, 87.)

Työkykyinen väestö vähenee koko ajan, ja on ennustettu, että alkaen vuodesta 2010 jää 11 000—12 000 ihmistä enemmän eläkkeelle kuin mitä nuoria tulee työelämään joka vuosi. Tämä muodostaa uhan nykyisen hyvinvointimme yläpuolelle rahoituksen suhteen. Tuottavuutta pitää siis parantaa ja samalla täytyy varmistaa riittävä työpanos. Nämä kaksi asiaa ovat talouskasvun edellytyksiä. Vuonna 2007 hallitus loi juuri tästä syystä ”työ, yrittäminen ja työelämä” -politiikkaohjelman varmistamaan näitä asioita. (Yrittäjyyskatsaus 2008, 9; Työ, yrittäminen ja työelämä 2007, 1 - 2.)

Yrittäjyyskatsauksen (2008, 9) mukaan hallituksen politiikkaohjelman osaluueet on jaettu seuraavasti kolmeen osaan:

- *Työpanoksen määrää ja työvoiman saatavuutta turvaavat toimenpiteet.*
- *Yrittäjyyden ja yritysten kasvun edistäminen.*
- *Työelämän laadun parantaminen työn tuottavuuden parantamiseksi.*

Yrittäjyyteen liittyen politiikkaohjelmassa halutaan erityisesti vahvistaa suomalaista kasvuyrittäjyyttä. Aiemmin panostettiin yrittäjyshalukkuuteen, joka onkin parantunut, mutta nyt painopiste on siirretty kasvupalukkuuteen. Vaikkakin Suomessa on halukkuutta kasvattaa omaa yritystä isommaksi ja tuottavammaksi, käytäntö puhuu toista kieltä. Todellisuudessa suomalaiset yrittäjät ovat hyvin heikosti onnistuneet kasvuyrittäjyydessä. Yhtenä parannuskeinona mainitaan yritysten hallinnollisten tehtävien keventäminen. (Yrittäjyyskatsaus 2008, 9 - 10.)

Yrittäjyyskatsauksessa (2008) huomioidaan, että yrityskentän uusiutuminen yritysten konkurssien kautta on täysin luonnollista. Aina ei pidä pitkittää yritystoimintaa, jolla ei ole tulevaisuuden näkymiä. Samalla myös pohditaan sitä, että lopettaville yrittäjille ei ole samanlaisia tukitoimintoja kuin aloittaville. Yritysten lopettamiseen täytyisi ottaa enemmän kantaa, sillä toimivalle yritykselle voisi löytyä jatkajakin kun sitä etsittäisiin muualta kuin eläköityvän yrittäjän lähipiiristä. Lopettavien yritysten huomiotta jättäminen voi pitemmän päälle kostautua kansantaloudellisesti. (Yrittäjyyskatsaus 2008, 42.)

Eläkeikä Suomessa on keskimäärin 60 vuotta. Kun huomioidaan kaikki 15–74-vuotiaat palkansaajat Suomessa, heistä noin 5 % on yli 60-vuotiaita. Kaikista yrittäjistä yli 60-vuotiaita on 14 % (pl. alkutuotanto). Eläkeikäisten yrittäjien määrä on vain kasvussa, ja tästä syystä Suomessa ennustetaankin tulevien vuosien aikana kymmenien tuhansien yrittäjien jäävän eläkkeelle vaikkakin he keskimäärin jatkavat työskentelyä palkansaajia pitempään. (Yrittäjyyskatsaus 2008, 75.)

Maatalousyrittäjien keskuudessa yli 60-vuotiaiden osuus on jo viidenneksen. Tämäkin on hälyttävää, sillä seuduilla, joissa maatalous on suuri työllistäjä, saattaa eläköityminen aiheuttaa vakavia ongelmia jatkavien yrittäjien puuttuessa. (Yrittäjyyskatsaus 2008, 75.) Eräs ratkaisu maaseutujen mahdollisiin työllisyysongelmiin saattaisi olla portfolio-yrittäjissä ja osuuskuntatoiminnassa.

5.2 Opetusministeriö ja ARENE ry

Opetusministeriö julkaisi omat linjaukset ja tavoitteet vuonna 2004. Näissä lähdetään liikkeelle jo peruskoulusta, jossa sisällytetään opetussuunnitelman perusteisiin aihekokonaisuus nimeltä ”osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys”. Lukioihin, ammattikouluihin, aikuiskoulutukseen ja korkeakouluihin on myös omat suunnitelmat, jotka jatkavat aloitettua linjaa. Tarkoituksena on myös ylläpitää ammattitaitoa ja jatkokouluttaa opetushenkilöstöä kyseisen osa-alueen parissa. (Yrittäjyyskasvatuksen linjaukset ja toimenpideohjelma 2004, 6 - 9, 18 - 24.)

Tähän asiaan on puututtu aivan valtion tasolta. Matti Vanhasen hallituksen teeseihin on kuulunut alusta alkaen yrittäjyys ja sen edistäminen panostamalla yrittäjyyskasvatukseen ja –neuvontaan. Ammattikorkeakoulujen rehtorien neuvosto ARENE ry. on kehittänyt yrittäjyysstrategian, jonka tarkoituksena on luoda yhtenäinen pohja yksittäisten ammattikorkeakoulujen yrittäjyysopintoja varten (Halttunen 2005, 144). Uusin julkaistu yrittäjyysstrategia on vuodelta 2009 ja sen löytää yhdistyksen internetsivustolta. (ARENE ry. 2009).

5.3 Lainsäätö ja byrokratia

Yrittäminen ei kuitenkaan aina ole helppoa. Tämän toteaa Passilakin (2009) kirjoittaessaan professori Paula Kyrön vuonna 1993 tekemästä tutkimuksesta. Tuona aikana yrittäjyydestä oli kirjoitettu noin 4 800 sivua lakitekstiä, jotka käsittivät 1 700 erilaista säädöstä. On helposti ymmärrettävissä, ettei tällai-

nen suosi pieniä yrityksiä. Pienillä yrityksillä ei ole isojen yritysten tavoin resursseja käyttää asiantuntijoita ja asianajajia koko ajan. (Passila 2009, 12.)

Onneksi 1.9.2006 käyttöön otettu, uusi osakeyhtiölaki on helpottanut ja nopeuttanut yritysten perustamista. Vuonna 2007 rekisteröinnit osakeyhtiöiden kohdalla nousivat viisi prosenttia, mistä on kiittäminen vähimmäispääomavaatimuksen pudottamista 8 000 eurosta 2 500 euroon. (Yrittäjyyskatsaus 2008, 13)

Muita helpottavia asioita yrityksen perustamiseen ovat olleet Patentti- ja rekisterihallituksen internetsivuilta saatava sähköinen yrityksen perustamispaketti, joka sisältää kaikki tarvittavat asiakirjat ja lomakkeet. Tämän lisäksi tilintarkastuslakia uudistettiin vuonna 2007, minkä tuloksena pienet osakeyhtiöt vapautettiin pakollisesta tilintarkastusvelvollisuudesta. (Mts. 13)

Passilan (2009) mukaan yrityksiä perustettaisiin paljon enemmän, jos yhteiskunnan rakenteet ja talousympäristö olisivat vapaampia. Byrokratia voi ja rajoittaa niitä kahta ominaisuutta, mitkä ovat yrittäjälle ne tärkeimmät ominaisuudet. Yrittäjästä yrittäjän tekee se, että hän onnistuu löytämään bisnesmahdollisuuden sieltä, mistä muut eivät ja samalla hän käyttää luovuutta onnistuakseen mahdollisuuden hyödyntämisestä. Toisin sanoen, mitä pienempiä ovat ympäristöstä johtuvat riskit, sitä enemmän ihmiset ovat valmiita aloittamaan uusia yrityksiä. Tähän uusittu osakeyhtiölaki ja tilintarkastuslakikin tähtäävät. (Mts. 12.)

Myös kotitalousvähennyksellä on ollut merkittävä vaikutus uusien yritysten perustamiseen kotitalouspalvelualalla. Veroviraston arvion mukaan vuonna 2006 yli 240 000 ihmistä käytti kotitalousvähennysjärjestelmää. Arvioitu summa liikkui 165 miljoonan euron kohdalla. Kotitalousvähennys on ollut hyvä toimenpide, sillä se on edistänyt naisten yrittäjyyttä ja vähentänyt harmaata taloutta. Samalla sen katsotaan maksaneen itsensä takaisin uusien työpaikkojen muodossa. (Yrittäjyyskatsaus 2008, 17.)

5.4 Starttiraha

Työministeriö teki starttirahaa koskevan kyselyn vuonna 2006. Kyselyn vastaajat oli jaettu työttömiin ja työllisiin starttirahaa hakeneisiin sekä starttirahaa saaneisiin vastaajiin. Kyselyssä tiedusteltiin muun muassa sitä, miksi vastaaja aikoo yrittäjäksi. Tuloksista kolme vaihtoehtoa oli huomattavasti suosittumpia vastauksia kuin muut. Ylivoimaisesti eniten vastauksia (n. 38 %) sai vastausvaihtoehto ”halu luoda työpaikka itselle.” Toisena oli ”yrittäjän vapaus ja itsenäisyys” ja kolmantena ”itsensä toteuttamisen halu.” (Väkevä-Harjula & Miettinen 2007, 13.)

Työministeriön myöntämän starttirahan yleistyminen yrityksen perustamista ja toiminnan käynnistämistä varten on myös omalta osaltaan vauhdittanut yrityskannan kasvua. Pelkästään vuonna 2008 ensimmäisen kuuden kuukauden aikana myönteisiä päätöksiä annettiin 5 000 kappaletta, kun edellisenä kahtena vuonna saman aikajakson aikana myönteisten päätösten määrä oli vain noin 4 000 kappaletta. (Yrittäjyyskatsaus 2008, 14.)

Edellä mainittuun kyselyyn vastanneista selkeästi suurin osa halusi olla oman itsensä herra. Vastaajat ilmaisivat myös halunsa omien arvojensa toteuttamiseen ja itsenäisyyden kaipuuseen. Starttiraha onkin erinomainen apu uusille yrittäjille. Starttirahaa voi hakea oman alueen työvoimatoimistosta ja yrittäjälainaa esimerkiksi Finnverasta.

5.5 Yrittäjän tutkinnot ja kurssit

Opetushallitus julkaisi vuonna 2001 ja uudisti vuonna 2007 yrittäjän ammattitutkinnon ja yrittäjän erikoisammattitutkinnon. Nämä kaksi tutkintoa soveltuvat erityisesti niille henkilöille, jotka haluavat onnistua yrittäjyudessa. Tutkinnot opettavat suunnittelua ja toimintaa sekä testaavat tutkintoon osallistuvan henkilön kykyjä eri osa-alueilla. Koska tutkinnot painottuvat ulkoiseen yrittäjyyteen, käytännön toiminta tutkinnon aikana olisi suotavaa.

Yrittäjän ammattitutkinto soveltuu sellaisille, jotka haluaa aloittaa yrityksen, ovat juuri perustamassa yritystä tai jolla on jo ollut tovin toimiva yritys. Tutkinossa on kolme osa-aluetta: liikeidean täsmentäminen, liiketoimintasuunnitelman laatiminen ja liiketoimintasuunnitelman toteuttaminen. Järjestävä osapuoli organisoii opetusta osallistujalle ja tämä osoittaa ammattitaitonsa näyttökokein. (Yrittäjän ammattitutkinto 2007, 7 - 8.)

Yrittäjän erikoisammattitutkinto on suunnattu enemmän pk-yritysten johtohenkilöille. Tällä tarkoitetaan omistajayrittäjiä ja palkattuja johtajia. Erikoisammattitutkinnon suorittanut henkilö osoittaa taitonsa kahdessa eri osiossa. Ensimmäinen osio on kaikille suorittajille yhteinen; yrityksen johtaminen ja kehittyminen. Siihen kuuluu yrityksen johtaminen, liiketoiminnan kehittämissuunnitelman laatiminen ja strategiaprosessin toteuttaminen. Jälkimmäisessä osiossa on valittavana yksi osa-alue viidestä riippuen tutkinnon suorittajan omista intresseistä. Nämä viisi osa-aluetta ovat: kansainvälistymisen, talouden, osaamisen, tuotannon ja asiakkuuksien johtaminen ja kehittäminen. (Yrittäjän erikoisammattitutkinto 2007, 7 - 9.)

Hämeen TE-keskus teetti Ideasta yrittäjäksi -kurssille osallistuneille kyselyn ennen ja jälkeen kurssin. Kohderyhmästä noin kolmannes toimi yrittäjänä jo ennen kurssia. 52 % prosenttia toimi palkkatyössä ja työttömiä oli 9 %. Kursista oli selvästi hyötyä, koska tulokset kertoivat, että kurssin jälkeen yrittäjiä oli jo yli puolet ryhmästä, kun avoimilla työmarkkinoilla toimineiden henkilöiden määrä oli pudonnut yhteen kolmannekseen ja työttömien määrä 4 %:iin. (Väkevä-Harjula & Miettinen 2007, 9.)

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa käydään läpi tutkimustulokset. Tulokset esitetään kysymys-alue kerrallaan. Ensin käydään läpi vastaajien taustatiedot, minkä jälkeen siirytään yrittäjän ominaisuuksien ja yrittäjyyden kautta siihen, kiinnostaako yrittäminen nuoria tämän kyselyn perusteella.

6.1 Vastaajien taustatiedot

Vastaajien ikäjakauma keskittyy suuresti ikävuosien 20 - 24 kohdalle (n. 63 %). Kaiken kaikkiaan vastaajista enemmistö oli naisia (n = 240). Naisten suuri osuus saattaa osin selittyä sillä, että kahdessa eri vastaustilaisuudessa oli sellaisten alojen opiskelijoita, joilla on pääsääntöisesti naisopiskelijoita.

TAULUKKO 2. Vastaajien ikä- ja sukupuolijakauma

	15 - 19	20 - 24	25 tai vanh.	Yht.
N	41	204	80	325
	%	%	%	%
Mies	10	31	23	26
Nainen	90	69	78	74
Yht.	100	100	100	100

Vastaajilta kysyttiin heidän koulutusta (taulukko 3). Eniten (46 %) vastaajien joukossa oli lukion käyneitä. Valitettavasti tuloksista voidaan kuitenkin nähdä, että osa vastaajista on ymmärtänyt kysymyksen osittain väärin. Vastausten perusteella osa on laittanut koulutukseksi sen, jossa he parhaillaan opiskelevat eivätkä sitä, minkä ovat viimeisimpänä suorittaneet. Tulokset kuitenkin vastaavat osittain totuutta, koska osa vastaajista oli juuri valmistunut tai valmistumassa yliopistosta tai ammattikorkeakoulusta vastaushetkellä.

TAULUKKO 3. Vastaajien koulutus

N = 325	%
Peruskoulu	2
Ammattikoulu	14
Lukio	46
Ammattikorkeakoulu	22
Yliopisto	16
	100

Positiivisena yllätyksenä tuloksista kävi ilmi, että suurin osa eri koulutusalojen ja -asteiden opiskelijoista on ollut kosketuksissa työelämän kanssa tavalla tai toisella (taulukko 4). Vain neljä prosenttia kaikista 325 vastanneesta henkilöstä ei omannut työkokemusta ollenkaan. Tästä voidaan vetää se johtopäätös, että suurella osalla vastaajista on ollut todellista pohjaa vastata kyselyn kysymyksiin.

TAULUKKO 4. Vastaajien työkokemus

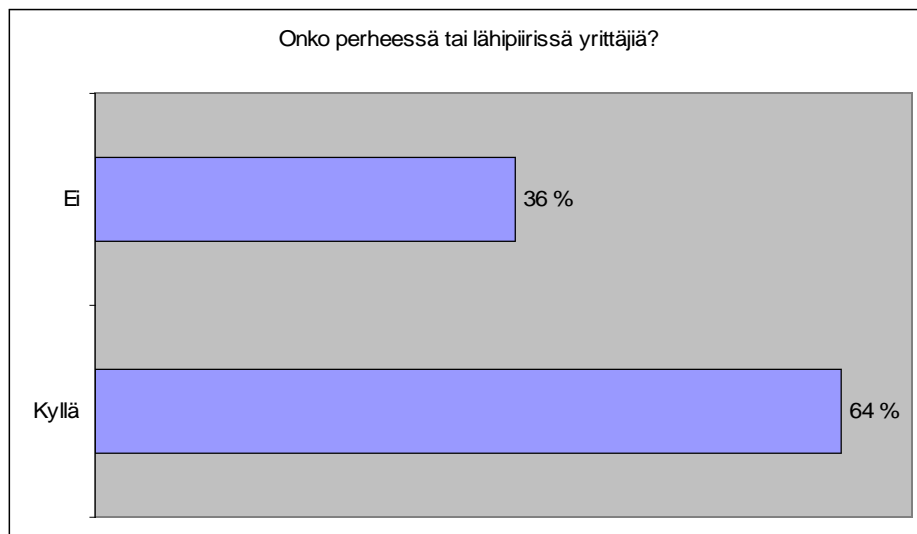
N	Mies	Nainen	Kaikki
	%	%	%
En ole ollut töissä	2	4	3
0 - 12 kk	32	33	33
Yli vuosi	66	63	65
Yhteensä	100	100	100

Ylivoimainen osuus (86 %) vastaajista, jotka ovat olleet työelämässä, ovat toimineet ensisijaisesti työntekijöinä eli jonkun toisen palkollisena (taulukko 5). Esimiesasemassa on ollut vain joka kymmenes (8 %) ja pieni osa (3 %) on tehnyt jotain muuta. Jotain muuta selittyy pääasiassa sillä, että he toimivat tai ovat toimineet yrittäjinä (ks. taulukko 7). Tämä kysymys toimi osittain myös kontrollikysymyksenä, eli kun vastaajilta kysyttiin työkokemusta ja asemaa töissä, molempiin laitettiin vaihtoehto ”en ole ollut töissä.”

TAULUKKO 5. Vastaajien asema töissä

<u>N = 325</u>	<u>%</u>
Työntekijä	86
Esimies	8
Jokin muu	3
En ole ollut töissä	4
	<u>100</u>

Kyselytutkimukseen osallistuneista reilusti yli puolella oli perheessä tai lähipiirissä (lähimmät ystävät) yrittäjä tai useampi (kuvio 5). Jos tätä tulosta verrataan taulukko 8:aan, voidaan todeta useamman ihmisen, jolla on yrittäjä tuttavapiirissä tai perheessä, pitävän yrittäjyyttä vaihtoehtona tavan palkkatyölle. Jos kysymys olisi ollut muotoa: ”tunnetko yhtään yrittäjää?”, olisi vastausprosentit saattaneet olla hyvin yksipuoliset.

KUVIO 5. Onko vastaajien perheessä tai lähipiirissä yrittäjiä?

Vastaajista melkein joka viidennellä (16 %) toinen tai molemmat vanhemmista toimivat aktiivisesti yrittäjinä (taulukko 6). Valtaosa vastaajien vanhemmista (65 %) kuitenkin toimii jonkun toisen palveluksessa. Loput vastaajien vanhemmista olivat esimerkiksi jo eläkkeellä. Jos tämän taulukon tuloksia verrataan kuvioon viisi, voidaan todeta, että suurin osa vastaajien tuntemista yrittäjistä kuuluu heidän lähipiiriinsä.

TAULUKKO 6. Vastaajien vanhempien ammatti

N	Äiti	Isä	Yht.
	325	325	650
	%	%	%
Yrittäjä	10	22	16
Työntekijä	72	58	65
Jokin muu	17	20	18
Yhteensä	100	100	100

Kun kysyttiin, kuinka moni on toiminut yrittäjänä, niin kaikista 325 vastaajasta vain 11 henkilöä toimii tai on toiminut yrittäjänä (taulukko 7). Kyllä-vaihtoehdon valinneet saivat myös halutessaan kertoa, minkälaisesta yritystoiminnasta oli kyse. Joukossa oli yhtiömies, useampi toiminimi ja olipa joku mukana osuustoiminnassakin. Toiminimien takaa löytyi esimerkiksi maalausurakointia, musiikkipalveluita ja maahantuontia.

TAULUKKO 7. Kuinka moni vastaajista toimii tai on toiminut yrittäjänä.

N	Mies	Nainen	Yht.
	85	240	325
	%	%	%
Kyllä	6	3	26
Ei	94	98	74
Yhteensä	100	100	100

6.2 Yrittäjä ja yrittäminen

Vastausvaihtoehdot toteutettiin Likertin asteikolla 1-5. Tässä tapauksessa 5 oli täysin samaa mieltä ja 1 täysin eri mieltä. Kaikki 1-5- ja 1-3 asteikkoa käyttäneiden kysymysten vastauskeskiarvot on laskettu samalla tavalla. Asteikkonumero kerrottiin sen omakohtaisella vastausmäärä (1-5), jotka sitten laskettiin yhteen ja jaettiin vastausten kokonaismäärällä. (Ks. kuvio 6).

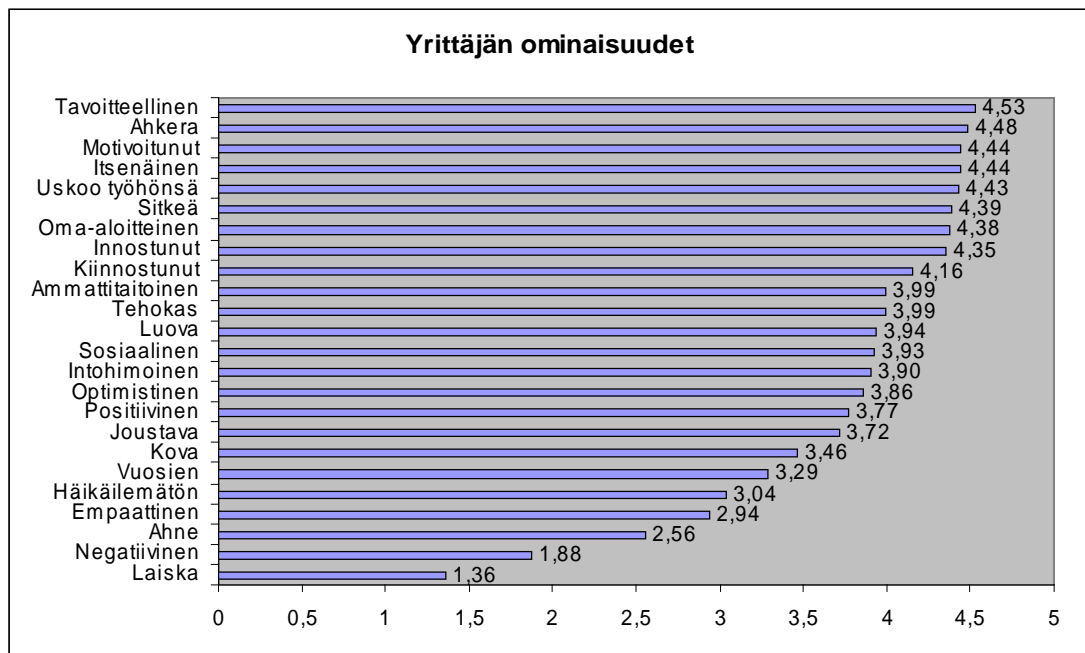
Ensimmäinen numero = vastausten määrä (24 vastausta)

Toinen numero = vaihtoehdon asteikkonumero (1-5)

$$\frac{(3 \times 1) + (4 \times 2) + (6 \times 3) + (2 \times 4) + (9 \times 5)}{24 \text{ (vastausten määrä)}} = 3,4$$

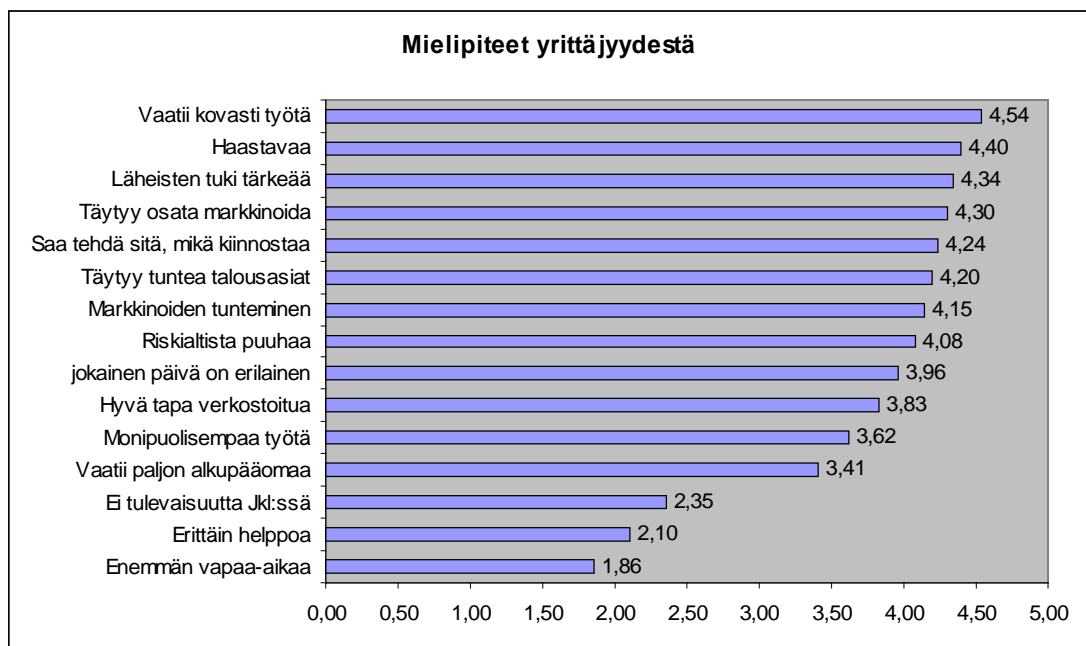
KUVIO 6. Kysymysten keskiarvojen laskeminen.

Kysymys nro 1 kysyi vastaajien mielipiteitä tiettyjen ominaisuuksien sopivuudesta yrittäjään (kuvio 7). Siinä listattiin yleisiä negatiivisia ja positiivisia piirteitä. Tulosten perusteella yrittäjän ominaisuuksiksi mielletään: tavoitteellisuus (4,5), ahkeruus (4,5), motivoituneisuus (4,4), itsenäisyys (4,4), usko työhönsä (4,4), sitkeys (4,4), oma-aloitteisuus (4,4) ja innostuneisuus (4,4). Kaikkein vähiten yrittäjään miellettiin laiskuus (1,4), negatiivisuus (1,9) ja ahneus (2,6).

KUVIO 7. Vastaajien mielikuvia yrittäjästä

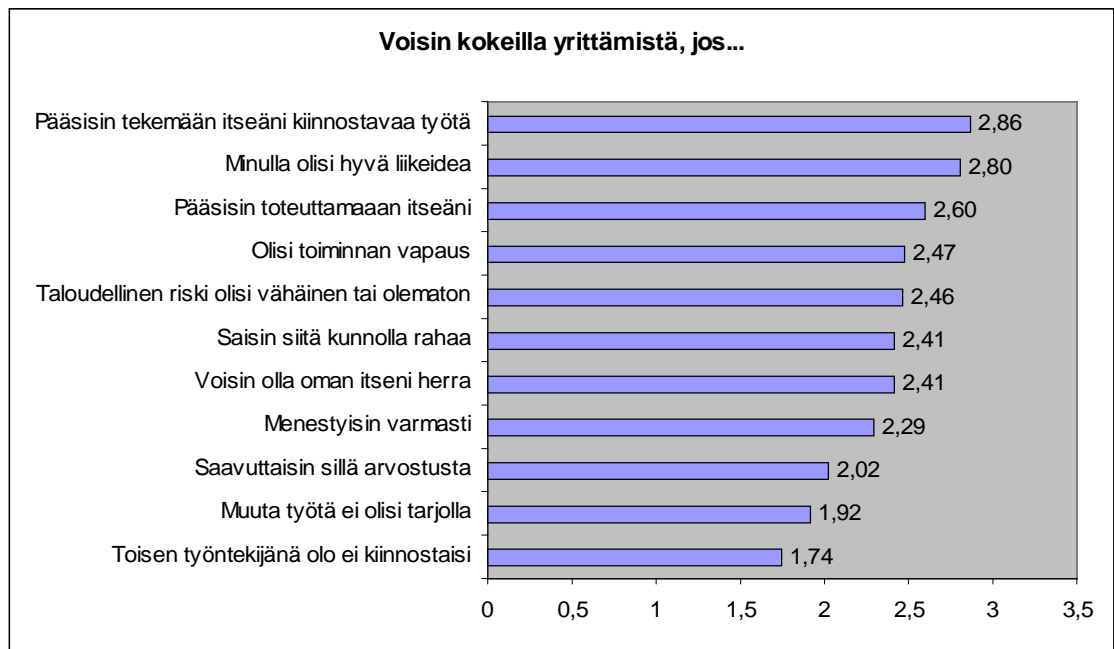
Lomakkeen toinen kysymys käsitteli yrittäjyyteen liittyviä asioita (kuvio 8). Mitkä asiat kuvaavat eniten ja mitkä vähiten yrittäjän arkea. Yrittäjyyteen eniten sopivin vaihtoehto oli ”vaatii kovasti työtä” (4,5). Tämän jälkeen tuli työn haastavuus (4,4) ja läheisten tuki (4,3) koettiin myös isoksi osaksi arkea. Seuraavina tuli markkinoinnin osaaminen (4,3) ja se, että saa tehdä sitä, mikä kiinnostaa (4,2). Vähiten kannatusta saivat vaihtoehdot enemmän vapaa-aikaa (1,9), erittäin helppoa (2,1) ja ei tulevaisuutta Jyväskylässä (2,4). Tästä voikin hyvin otaksua, että suuri osa vastaajista Jyväskylän hyväksi paikaksi yrittää.

KUVIO 8. Vastaajien mielikuvia yrittämisestä

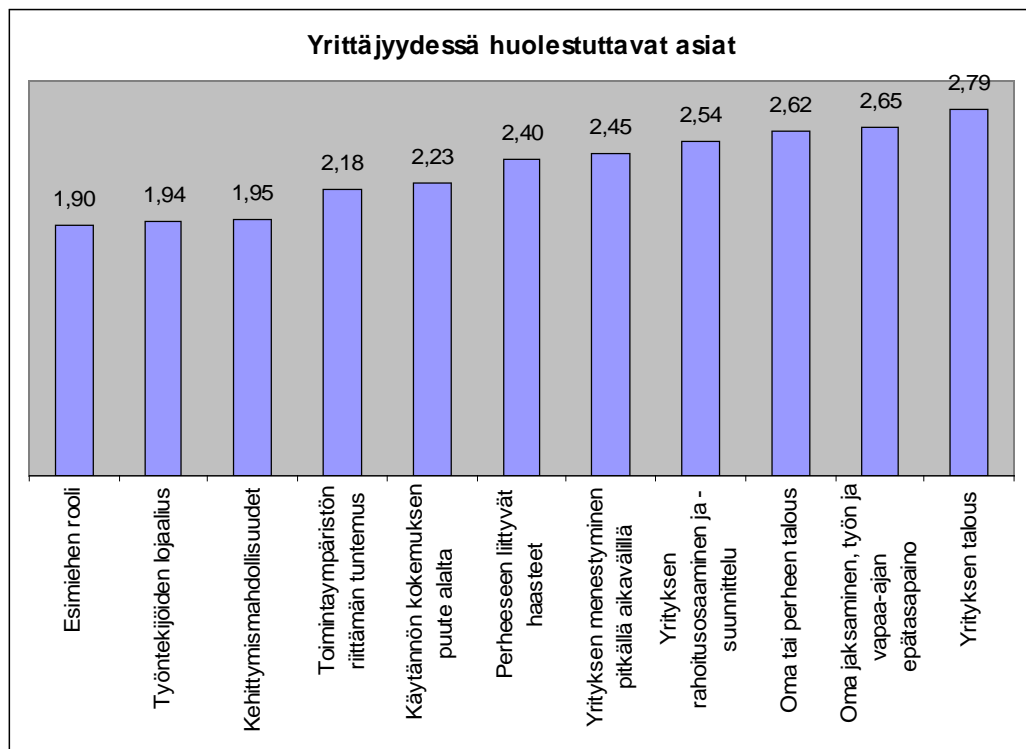
Kysymyslomakkeen kolmas kysymys kuului: ”voisin kokeilla yrittäjyyttä, jos...” (kuvio 9). Tämän jälkeen annettiin vastausvaihtoehtoja käyttäen asteikkoa 1-3, kolmen ollessa erittäin tärkeä ja yhden ei tärkeä. Vastausten keskiarvot on laskettu samalla tavalla kuin edellisissä (ks. kuvio 6) kohdissa.

Suurin osa voisi kokeilla yrittämistä, jos pääsisi tekemään itseään kiinnostavaa työtä (2,9). Toisena oli hyvä liikeidea (2,8) ja kolmantena seurasi itsensä toteuttaminen (2,6). Vähiten tärkeiksi koettiin toisen työntekijänä olo (1,7), työttömyys (1,9) ja arvostuksen saaminen (2,0).

KUVIO 9. Vastaaajien mielipiteitä siitä, mikä olisi syy alkaa yrittäjäksi.

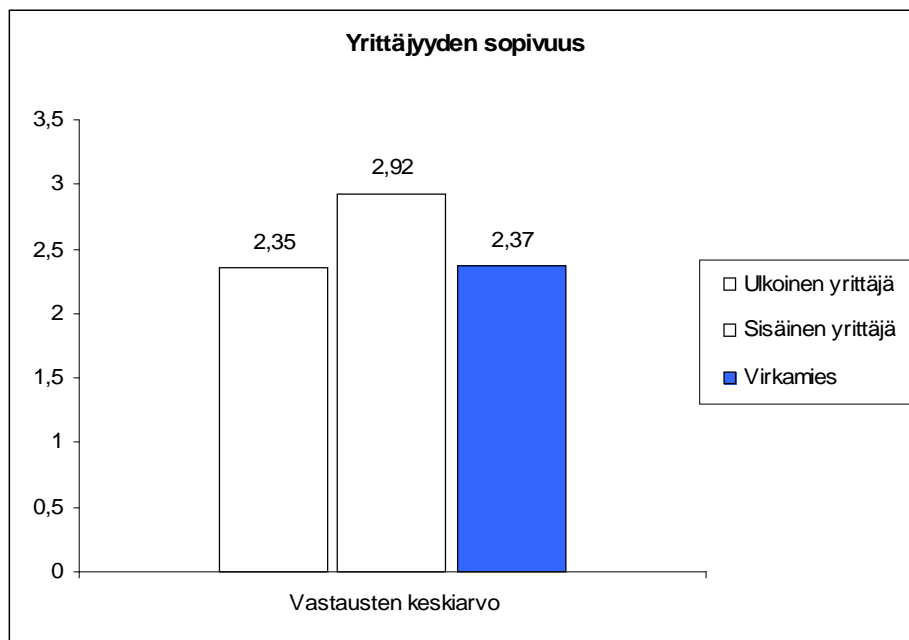
Neljännessä kysymyksessä kysyttiin, mitkä asiat huolestuttaisivat, jos vastaaja perustaisi yrityksen (kuvio 10). Eniten vastaajat olisivat huolissaan yrityksen taloudesta (2,79). Myös oma jaksaminen (2,65) ja oma tai perheen talous (2,62) olisivat suuria huolenaiheita. Vähiten vastaajat olivat huolissaan esimiehenä toimimisesta (1,90) ja työntekijöiden lojaaliudesta (1,94) sekä kehittymismahdollisuuksista (1,95).

KUVIO 10. Vastaajien mielipiteitä siitä, mikä huolestuttaisi yrittäjyydessä.

6.3 Yrittäjyys omalla kohdalla

Vastaajilta kysyttiin, miten ”ulkoinen yrittäjyys”, ”sisäinen yrittäjyys” ja ”virkamies” -käsitteet osuvat heidän kohdallensa. Ulkoinen yrittäjyys määriteltiin henkilöksi, joka perustaa ja pyörittää yritystä. Sisäinen yrittäjyys puolestaan kuvattiin henkilöksi, joka suhtautuu, toimii ja ajattelee yrittäjämäisesti työyhteisössä. Virkamiehen kuvaus tässä tapauksessa käsitti asenteen, että tehdään omat työt sääntöjen puitteissa, eikä muuhun oteta kantaa (kuvio 11 & taulukko 8).

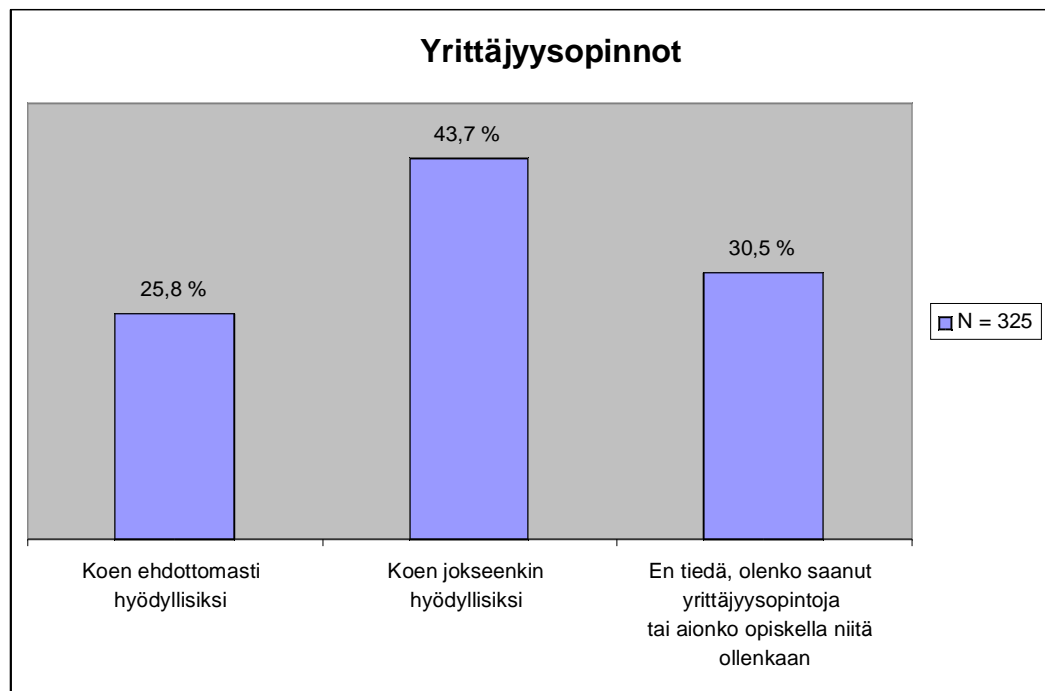
KUVIO 11. Vastauskeskiarvot yrittäjyyden kuvauksista.

Kolme viidestä (60 %) vastaajasta oli sitä mieltä, että ulkoinen yrittäjyys sopii heihin huonosti tai ei ollenkaan (taulukko 8). Vastaavasti peräti kolme neljästä (75 %) oli sitä mieltä, että sisäinen yrittäjyys sopii heihin hyvin tai erinomaisesti. Virkamieskuvaus jakoi vastaajien mielipiteet melkein tasan. Hieman yli puoleen (55 %) kyseinen kuvaus sopi huonosti tai ei ollenkaan.

TAULUKKO 8. Vastaajien sopivuus yrittäjyyden kuvauksiin.

	Ulkoinen yrittäjä	Sisäinen yrittäjä	Virkamies	Kaikki
N	325	325	325	975
	%	%	%	%
Sopii täydellisesti	8	21	11	13
Sopii hyvin	33	54	34	41
Sopii huonosti	46	19	37	34
Ei sovi ollenkaan	14	5	18	12
Yhteensä	100	100	100	100

Vastaajilta kysyttiin, mitä mieltä he ovat yrittäjyysopinnoista (kuvio 12). Tässä tapauksessa tarkoitettiin sekä valittavia opintoja, että yrittäjyyskasvatusta. Vastaajista noin kaksi kolmesta (n. 70 %) koki yrittäjyysopinnot hyödyllisiksi tai jokseenkin hyödyllisiksi. Loput 30 % eivät tieneet, ovatko saaneet esimerkiksi yrittäjyyskasvatusta tai aikovatko yleensäkin käydä vastaavia opintoja.

KUVIO 12. Vastaajien yrittäjyysopinnot.

Muutama vastaajista kirjoitti kyselylomakkeeseen, etteivät missään nimessä aio opiskella yrittäjyyttä tai muutenkaan halua olla sen kanssa tekemisissä. Tutkija olisi ollut kiinnostunut tietämään vastaajan negatiivisuudesta enemmänkin, mutta valitettavasti vastaajat eivät kommentoineet asiaa sen enempää lomakkeen sivuun.

Alla selviää, miten eri koulutustaustoilla olevat ihmiset suhtautuvat yrittäjyyteen omalta kohdaltaan (taulukko 9). Ammattikoulun ja lukion suorittaneista opiskelijoista molemmissa tapauksissa kaksi kolmesta pitää yrittäjyyden vaihtoehdon avoimena tulevaisuutta ajatellen. Vain vähäinen osa aikoo yrittäjäksi ja joka viides ei pidä yrittäjyyttä vaihtoehtona omalta kohdaltaan.

TAULUKKO 9. Lähtisitkö yrittäjäksi nyt tai tulevaisuudessa?

N	Perus-	Ammat-	Lukio	Amk	Yliopisto	Yht.
	koulu	ti-				
	6	46	150	72	51	325
	%	%	%	%	%	%
Kyllä	0	11	6	19	8	9
Ei	50	20	29	20	27	29
Pidän vaihtoehdon avoinna	50	70	65	61	65	62
Yhteensä	100	101	100	100	100	100

Myös ammattikorkeakoulun ja yliopiston vastaajat ovat samoilla linjoilla. Ammattikorkeakoulun vastaajista 61 % pitää vaihtoehdon avoinna, ja yliopiston puolelta vastaava prosenttiluku on 65 %. Kun ammattikorkeakoulun vastaajista viidennes ei aio yrittäjäksi, on yliopiston vastaajista noin kolmasosa (27 %) sitä mieltä, ettei aio yrittäjäksi. Ammattikoulun ja lukion käyneet vastaajat ovat lähes samaa mieltä. Lukion käyneistä useampi verrattuna ammattikoulun käyneisiin ei halua yrittäjäksi. Muuten molemmissa vastaajaryhmissä noin kolme neljästä pitää yrittäjyyttä mahdollisena omalla kohdallaan (taulukko 9).

Kaiken kaikkiaan vastaajista vain 10 % aikoo lähteä yrittäjäksi jossain vaiheessa. Vajaa neljännes (26 %) ei aio yrittäjäksi mutta kaksi kolmesta kuitenkin aikoo pitää yrittäjyyden yhtenä työllistymisvaihtoehtona. Tuloksista voidaan nähdä lievä yhtäläisyys vaihtoehdon avoinna pitävistä vastaajista kuvion viisi kanssa. 64 % vastaajista tuntee yrittäjän läheltä itseään (perhe ja/tai lähipiiri) ja 75 % prosenttia vastaajista pitää yrittäjyyttä mahdollisena omalla kohdallaan nyt tai myöhemmässä vaiheessa elämää (taulukko 9).

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tarkastella nuorten opiskelijoiden mielteitä ja asenteita yrittäjyyttä kohtaan. Lopullinen vastausprosentti oli 81 %, joten tuloksiin voidaan olla tyytyväisiä. Näiden tulosten pohjalta on pyritty koostamaan johtopäätöksiä yrittämisen nykytilanteesta Jyväskylässä opiskelevien opiskelijoiden keskuudessa. Samalla on pohdittu myös yrittäjyyskasvatuksen toimivuutta.

Saatujen tulosten pohjalta voidaan pohtia, onko annettava yrittäjyys- ja asennekasvatus tuloksellista. Mielestäni on. Nuoret ovat kiinnostuneita yrittäjyydestä, ja he eivät näe sitä isona, pahana sutena. He myös ymmärtävät, että yrittäjyys on tavallista vaativampaa työtä. Toisaalta, monet kokevat yrittämisen olevan sen arvoista. Halu tehdä omia juttuja näyttäisi olevan tärkeä asia työssä. Mielikuva yrittäjästä oli myös hyvin positiivinen. Yrittäjä nähdään ahkerana ja motivoituneena työntekijänä, joka tietää mitä haluaa ja pyrkii siihen.

Vastapainoksi, nuoret ymmärtävät paljolti yrittäjyyden negatiiviset realiteetit. He aidosti ymmärtävät sen, että asiat eivät välttämättä suju niin kuin pitäisi. Osaltaan he ovat ympäristönsä kasvatteja. Pelätään, että tehdään liikaa töitä, jolloin perhettä ja itseään tulee laiminlyötyä. Samalla tavalla myös talous arveluttaa. Ihmisillä on oikeita pelkoja siitä, että oma tai perheen omaisuus menetetään, jos epäonnistuu. Työn jatkuvuus oli myös yksi huolestuttavimmista asioista. Näitä negatiivisia asioita saadaan kitkettyä pienemmiksi koulutuksen myötä, ja yhteiskunta pystyy aina pienentämään ympäristön riskejä.

Uskon, että yrittäjyyttä ollaan edistämässä oikeaan suuntaan. Vaikka nuorilla on perusteltuja pelkoja, se tuskin vähentää yhtä paljon yritteliäisyyttä kuin aikaisemmillä sukupolvilla. Opettajien kouluttaminen yrittäjyyden konseptiin ja erityisesti sisäiseen yrittäjyyteen ohjaamiseen tulee olemaan tärkeä tekijä.

Vaikka toivotaan, että joka seitsemäs ammattikorkeakoulusta valmistunut siirtyisi yrittäjäksi kymmenen vuoden sisällä, ei sisäisen yrittäjyyden merkitystä kannata unohtaa. Tällaiset ihmiset ovat tärkeitä työntekijöitä, ja parhaimmassa tapauksessa he onnistuvat kasvattamaan yrityksiä ja tätä kautta lisäämään uusien työntekijöiden palkkaamista. Tästä hyötyy koko yhteiskunta.

Yrittämiseen liittyviä toimintoja tulisi lisätä jo alemmilla kouluvuosilla. Kioskin pyörittäminen vaihtuvalla porukalla on hyvä esimerkki. Yrittäjyyttä ei pidä tulla väkisin, mutta sitä voi sivuta opetuksessa ja sitä voi ujuttaa opetukseen. Yrittäjyyttä tulisi myös esitellä omana ammattina. Ei sitä kovin moni ajattele, jos se jätetään pois urahaaveista ja -kyselyistä. Tässä tutkimuksessa ei ollut tarkoitus mainita konkurssista mitään. Eikä mainittukaan. Ilmankin sitä vastaajat ymmärsivät yrittäjyyden hyvät puolet unohtamatta kuitenkaan asian negatiivisia puolia. Ehkäpä näiden negatiivisten asioiden käsitteleminen ja sietäminen on tulevaisuudessa yksi yrittäjyyskasvatuksen teeseistä. Pelot ovat kuitenkin niitä asioita, jotka tukahduttavat innovatiivisuuden ja jättävät monet uudet ideat työpöydän laatikkoon.

Tulosten perusteella voitaneen sanoa, että Jyväskylässä opiskelevat ovat asennoituneet positiivisesti yrittäjyyttä kohtaan. Esimerkiksi Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijoista ja sieltä valmistuneista joka viides (19 %, ks. taulukko 9) haluaa alkaa yrittäjäksi. Myös yli 60 % heistä näkee yrittäjyyden yhtenä vaihtoehtona työllistymiselle. Tämän perusteella ammattikorkeakoulun yrittäjyysstrategia on toimiva. Tulos on hyvä, koska ammattikorkeakoulun strategiassa pyritään joka seitsemännän siirtymiseen yrittäjäksi tulevaisuudessa. Samalla voidaan olla tyytyväisiä myös muiden laitosten tulokseen. Kokonaisuudessaan vastaajista noin joka kymmenes (9 %) haluaa yrittäjäksi ja kaksi kolmesta (62 %) pitää yrittäjyyttä mahdollisena tulevaisuudessa. En usko, että ilman 2000-luvun toimia tilanne olisi yhtä hyvä.

Lopputuloksena voidaan todeta, että nuorten asenteet ovat enemmän positiivisia kuin negatiivisia yrittäjyyttä kohtaan Jyväskylässä. He myös kokevat, että Jyväskylässä on tulevaisuutta yritteliäisyydelle, ja että se on kannattavaa. Yrittäjyyteen johtava asennekasvatus on alustavasti onnistunut luomaan

sitä, mihin se luotiinkin. Tämä on kuitenkin vasta jäävuoren huippu, joten pitkäjänteisyyttä tarvitaan. Näiden sukupolvien panos Suomen talouteen tullee ajankohtaiseksi vasta seuraavien 10—15 vuoden sisällä. Tulokset ovat hyviä, mutta opetuksessa täytyy pyrkiä pitkäjänteiseen ja eri alojen sekä koulujen yhteiseen toimintaan. Näin yrittäjyyttä voidaan tuoda vähissä erin esille, ja nuoret saadaan totutettua siihen yhtenä vaihtoehtona elannon ansaitsemiseksi ilman ns. pakkoyrittäjyyttä.

Tämän hetkiselällä kasvatus- ja opetusmetodilla saadaan hyviä tuloksia, mutta sen toteutumiseen menee vielä aikaa. Joka tapauksessa, tilanne yrittäjyydelle on parempi kuin pitkään aikaan. Asia voidaan nähdä seuraavalla tavalla. Yrittäjien poistuessa työelämästä tarvitaan uusia tilalle. Jos yritysten kato on niin suurta kuin on ennustettu, siinä on valtavat mahdollisuudet paitsi työllistää itsensä, myös tehdä aidosti sitä mikä kiinnostaa! Nuoret ymmärtävät jo nyt, ettei yrittämisellä välttämättä rikastu. Jos tällainen ajatus ei pidättele henkilöä yrittäjästä, niin voiko intohimoisesti asiaansa suhtautuva yrittäjä tehdä mitään muuta kuin menestyä? Periaatteessa ei voi, jos koulutus on kunnossa. Ja vaikka koulutus ei olisikaan kohdallaan, myöhemminkin voi itseään kouluttaa. Tätä varten ovat yrittäjän ammattitutkinto ja yrittäjän erikoisammattitutkinto sekä muut lukuisat muut koulutukset.

Tutkimuksen toistaminen muutaman vuoden jälkeen saattaisi olla hyvä jatkotutkimuksen aihe. Suomessahan ei varsinaisesti tutkita nuorten yrittäjyyttä. Yrittäjyysbarometrissä on kyllä hyvin käsitelty erilaisia asioita ja ryhmiä, mutta nuorisoa ei ole merkitty omaksi ryhmäkseen. Tämän tutkimuksen toistaminen voitaisiin liittää toiseen aiheeseen, yrittäjyyskasvatukseen Jyväskylässä. Yrittäjyyskasvatusta voitaisiin arvioida sen strategian, toteutuksen ja tuloksellisuuden perusteella. Tästä voitaisiin sitten kehittää mahdollisesti parannusehdotuksia yrittäjyyskasvatukseen ja asennekasvatukseen yrittäjyyttä kohtaan. Myös käytännön toimintaa voitaisiin tutkia. Esimerkiksi yrittäjyyden näkökulmia opiskelijoiden ja koululaisten toiminnasta kouluissa, laitoksissa ja yrityksissä voisi sopia tutkimusaiheeksi. Miten yritteliäisyydelle annetaan mahdollisuuksia ja kuinka sitä konkreettisesti edistetään.

LÄHTEET

- Valli, R. 2001. Kyselylomaketutkimus. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Toim. J. Aaltola & R. Valli. Jyväskylä: PS-kustannus, 100 - 102.
- Alanko, E. 2005. Bisnes menestys & maalaisjärki. 2 p. Tampere: WSOY.
- ARENE ry:n Yrittäjyysstrategia. 2009. ARENE ry. Viitattu 4.11.2009. [Http://www.arene.fi](http://www.arene.fi), tietopankki, toiminta.
- Halttunen, J. 2005. Jyväskylän ammattikorkeakoulun rooli alueen yrittäjyyden vahvistajana. Teoksessa Osaaminen alueelliseksi kilpailukyvyksi. Toim. R. Ahmaniemi. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino, 144 - 155.
- Savuaho, T. 2009. Yrittämistä ainakin – opettamisen ja yrittäjyyden yhtymäkohdista. Osaamisen markkinoilla. Avauksia ammatillisen opettajan työhön. Toim. S. Laitinen-Väänänen, R. Nurminen, O. Pylkkä & V. Turpeinen. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 98, 50.
- Heikkilä, T. 2005. Tilastollinen tutkimus. 5-6 p. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Hietala, H. 2007. Yritystilastot suomeksi 2007. Suomen Yrittäjät 29.11.2008. Viitattu 13.10.2008. [Http://www.yrittajat.fi](http://www.yrittajat.fi), Suomen Yrittäjät, yrittäjyys Suomessa.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13 p., osin uud. p. Helsinki: Tammi.
- Huttunen, L. 2007. Ammattikorkeakoulujen tuki yrittäjyydelle liiketalouden koulutusohjelmassa. Julk. Laurea-ammattikorkeakoulu. Helsinki: Edita Prima Oy
- Ilmoniemi M., Järvensuu P., Kyläkallio K., Parantainen J. & Siikavuo J. 2009. Uuden yrittäjän käsikirja. Helsinki: Talentum Media Oy, 20 - 22.
- Kallio, J., Ripatti, E. & Tanni, K. 2008. Oma yritykseni. Tampere: TAT-Palvelu Oy.
- Kananen, J. 2008. Kvantti. Tilastollinen tutkimus alusta loppuun. Toim. E. Ijäs. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 89.
- Kansikas, J. 2005. Kannusta sisäiseen yrittäjyyteen. Julk. Savonia-ammattikorkeakoulu. Kuopio: Savonia Business.
- Keitele, J. 2008. Yrittäminen kannattaa aina! Helsinki: Books on demand GmbH, 11 - 21.

- Koivisto, V. 2009. Miten yrittäjäkoulutus palvelee aloittavaa yrittäjää? Esimerkkinä Meda-yrittäjäkoulutusprojekti. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, taloustieteiden tiedekunta.
- Koskinen, M. 2009. Omistajuus erilaisten yrittäjien käsityksinä ja tulkintoina. Fenomenografinen tutkimus. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä studies on business and economics 74.
- Kuhmonen, T. 2008. Inhimillinen pääoma ja yrittäjyys – esimerkkinä maatalayritysten uuden liiketoiminnan käynnistäminen. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, taloustieteiden tiedekunta. Julkaisu 171/2008.
- Leppiniemi, J. 2008. Osakeyhtiö – varteenotettava vaihtoehto. Porvoo: Tietosykli Oy.
- Luoto, S., Anttila, J. & Kantola, S.-R. 2006. Opiskelijasta yrittäjäksi. Vaasa: Vaasan yliopisto, kauppatieteellinen tiedekunta, johtamisen laitos.
- Meda-projekti. 2005. Media-alan yrittäjäkoulutus. Viitattu 12.11.2009. [Http://www.adulta.fi](http://www.adulta.fi), adulta, projektit, referenssit.
- Opettajien kokemuksia yrittäjyydestä. 2008. Toim. E. Viitala. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy. Lahden ammattikorkeakoulun julkaisu, artikkelikoelmat, raportit ja muut ajankohtaiset julkaisut, osa 36.
- Orjala, H. 2007. Suomen yritykset 2006. Tilastokeskus 29.11.2008. Viitattu 13.10.2008. [Http://www.tilastokeskus.fi](http://www.tilastokeskus.fi), yritykset, yritysrekisterin vuositilasto.
- Passila, E. 2009. Tehokas liiketoiminnan johtaminen. Fopco Ltd.
- Pukkala, L. 2005. Yrittämisen mieli ja perheyrityksen jatkajaksi kehittyminen. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, taloustieteiden tiedekunta.
- Remes, L. & Pakarinen, V. 2007. Agendi Modus; Yrittäjyyskasvatusta Etelä-Karjalassa. Yrittäjyys, koulut ja yrittäjyyskasvatuksen hanketoiminta. Julk. Lappeenrannan teknillinen yliopisto, koulutus- ja kehittämiskeskus. Julkaisu 10.
- Sandvik, A. 2005. Henkilöstön käsitykset työstään ja työyhteisöstään sisäisen yrittäjyyden näkökulmaa painottaen. Case Turun tulli. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, taloustieteiden tiedekunta.
- Satosaari, K. 2000. Miksi nuoret ryhtyvät yrittäjiksi? Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, talous ja hallinto.
- Selinheimo R. 1994. Ammatiksi yrittäjä. Juva: WSOY.
- Koivukoski, E. 2007. Pienin askelin suuriin muutoksiin. Yrittäjyyskasvatus kouluissa. Toim. M. Suvanto, J. Halme & S. Leväniemi. Rauma: Turun yliopisto, Rauman opettajankoulutuslaitos, Sat@oppi, 85 – 86.

Tanttu A., Kuhanen V. & Ritsilä J. 2008. Askelia yrittäjyyden polulla. Toim. E. Ijäs. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 82, 16, 22.

Tourunen, K. 2009. Perheyrietykset kansantalouden resurssina. Keskisuurten ja suurten yritysten omistajuus, toiminnan laajuus ja kannattavuus Suomessa 2000-2005. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä studies on business and economics 71.

Vihikangas, M. 2003. Yrittäjän motivaatio. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, liiketalous.

Väkevä-Harjula, I. & Miettinen, P. 2007. Alkavan yrittäjän haasteet ja toiveet. Julk. Hämeen työvoima- ja elinkeinokeskus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Ylhäinen, T. 2004. "Kukaan ei ole täydellinen yrittäjä. Yrittäjyyteen kasveetaan." Yrittäjyyskasvatusta opiskelevien oppijoiden käsityksiä yrittäjyydestä ja yrittäjyyskasvatuksesta. Tapaus SOTEKA-tiimikoulu. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, taloustieteiden tiedekunta.

Yrittäjyyskasvatuksen linjaukset ja toimenpideohjelma. 2004. Julk. opetusministeriö. Helsinki: Yliopistopaino. Opetusministeriön julkaisuja 2004:18.

Yrittäjyyskatsaus 2008. 2008. Julk. Työ- ja elinkeinoministeriö. Helsinki: Edita Publishing Oy. 25/2008.

Yrittäjän ammattitutkinto 2007. 2007. Opetushallitus. Viitattu 22.10.2009. [Http://www.oph.fi](http://www.oph.fi), säädökset ja ohjeet, opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet, näyttötutkintojen perusteet.

Yrittäjän eläkelaki 22.12.2006/1272. Eduskunnan päätös yrittäjän eläkelaista. Viitattu 13.10.2008. Valtion säädöstietopankki Finlex. [Http://www.finlex.fi](http://www.finlex.fi), ajantasainen lainsäädäntö.

Yrittäjän erikoisammattitutkinto 2007. 2007. Opetushallitus. Viitattu 22.10.2009. [Http://www.oph.fi](http://www.oph.fi), säädökset ja ohjeet, opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet, näyttötutkintojen perusteet.

Yrityskummi - yrittäjän luotettava tuki 2008. Viitattu 12.11.2009. [Http://suome-nyrityskummit.nettisivut.fi](http://suome-nyrityskummit.nettisivut.fi), esittely.

Liite 1. Kyselylomake

NUORTEN YRITTÄJYYSKYSELY

1 (2)

Tulevien vuosien aikana Suomesta poistuu valtava määrä työtä tekeviä kansalaisia eläkkeelle. Heiltä jää valtava vaje työelämään. Kun nämä siirtyvät veronmaksajista eläkkeensaajiksi, valtion kulut nousevat. Yrittäminen on Suomen talouden selkäranka, ja sen säilyttämiseksi on aloitettu panostamaan yrittäjyyskasvatukseen ja -opetukseen. Vastaamalla tähän kyselyyn, annat hyvin tärkeän mielipiteen ajankohtaiseen aiheeseen.

1. Millaisena ihmisenä näet yrittäjän?

5. Täysin samaa mieltä 4. Jokseenkin samaa mieltä 3. Siltä väliltä 2. Jokseenkin eri mieltä 1. Täysin eri mieltä

Ahne	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐	Sitkeä	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Innostunut	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐	Luova	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Laiska	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐	Kiinnostunut	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Sosiaalinen	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐	Itsenäinen	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Uskoo työhönsä	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐	Ahkera	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Negatiivinen	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐	Ammattitaitoinen	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Kova	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐	Joustava	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Vuosien kokemus	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐	Oma-aloitteinen	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Empaattinen	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐	Optimistinen	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Motivoitunut	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐	Intohimoinen	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Positiivinen	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐	Tehokas	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Tavoitteellinen	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐	Häikäilemätön	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
						Entä miten edellä olleet vastaukset soveltuvat sinuun?	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐

2. Mitä mieltä olet yrittämisestä?

5. Sopii erittäin hyvin 4. Sopii jokseenkin hyvin 3. Siltä väliltä 2. Sopii melko huonosti 1. Sopii erittäin huonosti

Erittäin helppoa	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Haastavaa	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Ei tulevaisuutta Jyväskylässä	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Markkinoiden tunteminen	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Riskialtista puuhaa	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Enemmän vapaa-aikaa	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Monipuolisempaa työtä	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Vaatii kovasti työtä	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Läheisten tuki tärkeää	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Vaatii paljon alkupääomaa	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Täytyy osata markkinoita	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Täytyy tuntea talousasiat	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Hyvä tapa verkostoitua	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Saa tehdä sitä, mikä kiinnostaa	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Jokainen päivä on erilainen	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐

3. Voisin kokeilla yrittämistä, jos...

3. Erittäin tärkeä 2. Melko tärkeä 1. Ei tärkeä

Taloudellinen riski olisi vähäinen tai olematon	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Minulla olisi hyvä liikeidea	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Saisin siitä kunnolla rahaa	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Saavuttaisin sillä arvostusta	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Pääsisin tekemään itseäni kiinnostavaa työtä	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Voisin olla oman itseni herra	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Toisen työntekijänä olo ei kiinnostaisi	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Pääsisin toteuttamaan itseäni	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Olisi toiminnan vapaus	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Muuta työtä ei olisi tarjolla	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Menestyisin varmasti	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Jokin muu, mikä?			

2 (2)

4. Jos perustaisin yrityksen, mitkä asiat huolestuttaisivat eniten?

3. Eniten 2. Ehkä hieman 1. Ei ollenkaan

Yrityksen talous	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Oma jaksaminen, työn ja vapaa-ajan epätasapaino	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Yrityksen rahoitusosaaminen ja -suunnittelu	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Toimintaympäristön riittämätön tuntemus	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Käytännön kokemuksen puute alalta	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Oma tai perheen talous	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Perheeseen liittyvät haasteet	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Työntekijöiden lojaalius	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Esimiehen rooli	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Kehittymismahdollisuudet	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Yrityksen menestyminen pitkällä aikavälillä	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Jokin muu, mikä?	_____		

5. Yrittäjyyttä on määritelty monin eri tavoin. Miten nämä sopivat sinuun nyt ja/tai tulevaisuudessa?

4. Sopii täydellisesti 3. Sopii hyvin 2. Sopii huonosti 1. Ei sovi ollenkaan

Ulkoinen yrittäjä = perustaa oman yrityksen, pyörittää sitä	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
Sisäinen yrittäjä = suhtautuu, toimii ja ajattelee yrittäjämäisesti työyhteisössä	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐
"Virkamies" = hoitaa oman työnsä sääntöjen mukaan, ei muuta	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐

6. Yrittäjyysopinnot, joita olen opiskellut tai joita tulen ehkä opiskelemaan

1. Koen ehdottomasti hyödylliseksi 2. Koen jokseenkin hyödylliseksi
 3. En tiedä, olenko saanut yrittäjyysopintoja tai aionko opiskella niitä ollenkaan

Tämä kysely on antanut toivottavasti mietittävää tulevaisuudestasi. Mitä mieltä olet yrittäjyydestä omalla kohdallasi?

7. Lähtisitkö yrittäjäksi?

1. Kyllä 2. En 3. Pidän vaihtoehdon avoimna

Jos vastasit edelliseen kyllä, niin miksi? _____

8. Vastaaajan taustatiedot

Ikä 15-19 20-24 25 tai vanhempi

Sukupuoli Mies Nainen

Koulutus Peruskoulu Ammattikoulu Lukio Ammattikorkeakoulu Yliopisto

Onko perheessäsi tai lähipiirissäsi yrittäjiä? Kyllä Ei

Oletko toiminut yrittäjänä? En Kyllä...jos kyllä, niin mitä/missä? _____

Työkokemus En ole ollut töissä 0-3 kk 4-6 kk 7-12 kk Yli vuosi

Jos olet (ollut) töissä, millainen on asemasi? En ole ollut töissä Työntekijä Esimies
 Jokin muu, mikä? _____

9. Mitä vanhempasi tekevät?

Äitini on: Yrittäjä Töissä...mikä on hänen ammatti? _____ Jotain muuta
Isäni on: Yrittäjä Töissä...mikä on hänen ammatti? _____ Jotain muuta

Kiitos, että vastasit kyselyyn. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja nimettömänä.